

TAKHASOS

Monthly 150-151

ماہنامہ تخصص
ارگان نشریاتی شورای تہستان

تخصص
ماہنامہ ارگان نشریاتی شورای تہستان
شماره ۱۵۰ / ۱۵۱ دور سوم دلو / جون ۱۳۹۹ خورشیدی
مطابق با ضروری / مارچ ۲۰۲۱ میلادی

بند کمال خان در ولایت نیمروز افتتاح شد

سال جديد
سال اميد به صلح

مدیریت آب در افغانستان و توسعه اقتصادی

کشور عزیز ما با داشتن ۷۵ میلیارد متر مکعب آب یکی از جمله غنی ترین منابع آب شیرین در منطقه است، اما با تاسف که ما فعلاً ۳۰ فیصد از این منابع آبی را استفاده کرده می توانیم. اگر این منابع آبی درست مدیریت نماییم، بدون شک رشد و توسعه اقتصادی در کشور سرعت می گیرد.

کشور ما به لحاظ موقعیت جغرافیایی اش یک کشور مرتفع و این باعث می شود که آب های آن به کشورهای همجوار سرازیر شود. عدم مدیریت درست منابع آبی در این سرزمین دلیلی است که ۷۰ درصد منابع آبی آن هدر می رود.

بر اساس آمارها، بیشتر مردم ما به زراعت اشتغال دارند و رشد زراعت در کشور می تواند ارتباط مستقیم با توسعه اقتصادی داشته باشد، اما از آنجاییکه منابع آبی ما درست مدیریت نشده است، بیشتر دهقانان کشور به کمبود آب مواجه هستند و به امید بارش و برف زمین های شان را کشت می کند و یا چاه هایی عمیق حفر می کنند. این چاه از یک سوی باعث کاهش سطح آب های زیر زمینی شده و از یک سوی دیگر گذشت زمان، باعث خشک شدن آنها می شود که در هر دو صورت هم دهقان و هم منابع آب های زیر زمینی را خساره مند می سازد.

رشد زراعت و مصنویت غذایی تنها موضوعی نیست که با مدیریت درست آب های افغانستان گره خورده است، تولید برق و انرژی که افغانستان شدیداً نیازمند آن است از مؤثریت دیگر مدیریت آب است. سالانه میلیون ها دالر صرف خریداری برق از کشورهای دیگر می شود. بر اساس آمار وزارت انرژی و آب کشور، افغانستان ظرفیت تولید ۳۱۰ هزار میگاوات برق را دارد، که بیش از ۲۳ هزار میگاوات می تواند از منابع آبی تأمین شود.

بسیاری از مردم روستاها و منطقه های دور دست افغانستان به آسانی به آب آشامیدنی دسترسی پیدا کرده نمی توانند. طوریکه ۶۰ درصد از نفوس کشور از آب آشامیدنی سالم محروم اند.

واضح است که موضوع مدیریت آب در افغانستان همواره به حاشیه رانده شده و در دوران حکومت های مختلف کمتر به آن توجه شده است. بعد از حکومت وحدت ملی، شعارهای از سوی رئیس جمهور غنی برای مدیریت آب و اعمار بندهای آبگردان داده شد و در سال ۲۰۱۶ او گفته بود که "۲۱ بند آبگردان را در کشور اعمار می کنیم" و این سخنان واکنش های منطقه ای را نیز به دنبال داشته طوریکه بسیاری از کارشناسان موضوع آب را از عوامل جنگ و ناامنی در افغانستان قلمداد کرده اند.

یکی از عوامل عمده مدیریت نشدن منابع آبی افغانستان عدم دانش و تخصص کافی برنامه سازان حکومت در این عرصه است. امروز افراد کمی هستند که در عرصه مدیریت منابع آبی سطح بالایی تحصیلات و تخصص داشته باشند.

دولت افغانستان باید بکوشد موضوع آبها را اساسی پنداشته و آن را از حاشیه به متن آورد و در راستای بلند بردن ظرفیت و تخصصی کردن افراد بیشتر در این عرصه تلاش کند. بندهای آبگردان را برای جلوگیری از سرگردانی آب های کشور اعمار نماید و شاید اگر دولت زودتر در این راستا اقدام می کرد، ما شاهد بلند رفتن سطح خشونت در کشور نمی بودیم.

عناوین

- ۱) سرمقاله..... ۱
- ۲) عرفان امیرعلی شیرنوازی و جایگاه..... ۳ و ۲
- ۳) از نودمین سال تأسیس انجمن ادبی..... ۴
- ۴) دور دوم برنامه جایزه نوبل دانشجویی..... ۵
- ۵) زنان در آینه خشونت های خانواده کی..... ۶ و ۷
- ۶) کارگاه آموزشی: "توسعه سیاسی"..... ۸
- ۷) محمد اسماعیل خان: طرفین گفتگو کننده..... ۹
- ۸) کارگاه آموزشی: "خود آگاهی"..... ۱۰
- ۹) رونمایی از پژوهش "جایگاه زنان"..... ۱۱
- ۱۰) مسعود در پاریس: نماد پرزازی..... ۱۲-۱۳
- ۱۱) از نتایج پژوهش تحت نام "اثرات"..... ۱۴
- ۱۲) شهروندان هرات: از نیروهای امنیتی..... ۱۵
- ۱۳) کارگاه آموزشی: بورس های تحصیلی..... ۱۶
- ۱۴) ۶۰۰ تن در هرات دوره های آموزشی..... ۱۷
- ۱۵) تزریق واکسن کرونا در هرات آغاز..... ۱۸
- ۱۶) نتایج بررسی مقایسوی تأثیر رضایت..... ۱۹
- ۱۷) برنامه گفتمان صلح در هرات برگزار شد..... ۲۰
- ۱۸) تغییرات اقلیمی اثرات و پیامدهای آن..... ۲۱ و ۲۲
- ۱۹) زنان هرات در راهبیمایی خیابانی: نه به..... ۲۳
- ۲۰) کنش ستمدیدگان..... ۲۴
- ۲۱) بند کمال خان در ولایت نیمروز افتتاح شد..... ۲۵
- ۲۲) زنگ معارف ۱۴۰۰: ۳۲۰ هزار کودک..... ۲۶
- ۲۳) ادامه مطلب تغییرات اقلیمی اثرات..... ۲۷-۲۸
- ۲۴) رئیس معارف هرات: توان توزیع ۳۰ درصد..... ۲۹
- ۲۵) رونمایی از سه اثر علمی تحقیقی در..... ۳۰
- ۲۳) هنر چیست؟..... ۳۱
- ۲۵) عکس های از نمایندگان تختستان "مثل زن..... ۳۳

صاحب امتیاز شورای متخصصان

مدیر مسئول: الحاج محمد رفیق شهر
هیئت تحریر: محمد ناصر رهیاب،
سید معید الحق موحدی، عبدالرحیم امید،
داکتر عبدالقیوم قائم، انور شاه یوسفی و صلاح الدین جامی.
گزارشگر: فریا اکبری
طراح جلد و صفحه آرائی: عبدالحق مرادی
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
قیمت ۲۰ افغانی
نشانی: دفتر شورای متخصصان هرات، مقابل ریاست
مخابرات، تعمیر بیهود زاده منزل دوم

عرفان امیر علی شیر نوابی

و جایگاه معنوی ایشان

است که آن‌ها فقط گوشه نشینی، بی تفاوتی به امور و خوارشماری دنیا را تفسیر و تطبیق نکرده بودند بلکه در نزد آن‌ها، علت پیروزی دنیوی و تهذیب نفس منوط به تربیت سالم بوده است. با توجه به این بعد از حیات تیموریان می‌توان پی برد که دستاوردهای فرهنگی و فکری امروز ما در اثر تلاش و عرفان پروری آن‌ها بوده است.

تصوف و عرفان یعنی وجدان و قلب جامعه؛ و عرفا حکمرانان قلوب و اراده مردم و مریبان بی‌ریا؛ دانش و عمل و میراث معنوی آن‌ها منور به آیات پاک کلام خدا و روشن به نور نبوت. شیوخ نقشبندی در امور مختلف از جمله مسائل اقتصادی و سیاسی قدرت چانه زنی با حاکمان را داشته اند. همچنین نفوذ اجتماعی و معنوی آنها در میان مردم نیز حاصل ارتباط مستمر و نزدیک آن‌ها با امرا و حکام بوده است. و آنها در این ارتباط نقش تربیتی و ارشادی داشتند. مثلاً لغو مالیات سنگین از بالای مردم، دفع ظلم و غیره... با وجود استغنا و نپذیرفتن هدایا از حکام، به دعوت آنها می‌رفتند جهت مقصد خاص. همچنین در تصمیم‌گیری‌ها خصوصاً در زمان حمله و یا محاصره‌ی شهر و یا ایجاد صلح و آشتی در بین ملت نقش برجسته داشتند.

۲. فضایل و کمالات امیر عیشیر نوابی
نوابی؛ پدر ادبیات ترک، بزرگترین شاعر ذواللسانین، بنیان‌گذار مکتب ادبی نوین در شعر ترکی، ادبیات شناس، زبان‌شناس، نقاش و داتته ترکی جغتایی (یا زبان ازبکی) و پیشگام رنسانس شرق. حتی در عرصه ادبیات و نقش آفرینی در تکامل زبان ترکی او را همپایه داتته شاعر بزرگ ایتالیا در احیای زبان ایتالیایی و فردوسی در توسعه زبان فارسی دانسته‌اند. امیرعلی شیر نوابی ۶۲ سال زندگی پربار و با افتخار داشت و بالاخره در شهر هرات رحلت کرد و در همین شهر مدفون گشت.

نوابی به منظور تحصیل معارف و کمالات خراسان و سمرقند و بسیاری از شهرهای دیگر را سیاحت کرد. پس از وفات شاهرخ میرزا در سال ۸۵۰ ه. ق. امیر علی شیر نوابی با خانوادهاش هرات را به قصد عراق ترک می‌کند. در یزد به ملاقات مولانا شرفالدین یزدی می‌رسد. در آن زمان کودکی شش ساله بیش نبوده که با مولانا یزدی در خانقاهش ملاقات کرده و مورد توجه و شفقت وی قرار گرفته است.

ادامه مطلب در صفحه بعدی

زمان آباد و آبادتر شد تا این که نام عروس شهرها را به خود گرفت.

این شهر مرکز علماء، اندیشمندان، اهل عرفان، نویسندگان و هنرمندان شده بود و بزرگان از اقصی نقاط دنیا به این شهر روی می‌آوردند و آثار جاودانه و ماندگار که مایه فخر و مباهات است از خود به جا گذاشتند.

طریقت نقشبندیه در این دور

باید یادآور شد که طریقه نقشبندی یکی از مهم‌ترین طریقت‌های صوفیانه است که حتی هم اکنون نیز طرفداران بسیاری در خاورمیانه و آسیای مرکزی دارد. این طریقت در آغاز با نام طریقه خواجگان شناخته می‌شد که بنیان‌گذار طریقت خواجگان، خواجه عبدالخالق غجدوانی (رح) بود. تعلیمات ایشان میانه رو بود و در صدد ایجاد سازگاری در بین دین و دنیا بود. شخصیت مهم دیگر در این جریان فکری خواجه بهاءالدین نقشبند (رح) بود که بعدها این طریقت نام خود را از او می‌گیرد. شهرت و عروج نقشبندیه در دوره تیموریان در عهد خواجه عبدالله احرار (رح) بود. بررسی آثار مهم درباره آموزه‌ها و سیره بزرگان طریقت نقشبندی نشان دهنده اهمیت کار و تلاش، تجارت، سیاست ورزی سالم، و تحکیم پایه‌های اجتماعی و خانوادگی است. اگر به ایجاد مختلف طریقت نقشبندیه در این دوره نگاه کنیم می‌بینیم که این طریقه در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بسیار فعال بوده است. تیموریان باطن و حقیقت اسلام را درک کرده بودند و آن را به قالب اندیشه عرفانی و صوفیانه درآورده بودند. نفوذ ظاهری و معنوی اهل طریقت در دوره تیموریان چنانچه اشاره شد، بیان‌گر این

عبداللطیف محمدی

این نوشته در محور سه موضوع خواهد بود، ابتدا نگاهی به وضعیت عرفانی و تصوف در عصر طلائی تیموریان؛ ثانیاً اشاراتی به کمالات امیر علی شیر نوابی و در اخیر نگاهی به خدمات امیر علی شیر نوابی.

۱. عرفان و تصوف در دوره تیموری

شناخت اندیشه و اثر یک نویسنده وابسته به این است که از حالات زندگی و عصری که در آن می‌زیسته آگاهی داشته باشیم. عصر تیموریان با مرگ امیر تیمور و جانشینی پسرش شاهرخ میرزا در سال ۸۰۷ ه. ق. آغاز و با مرگ سلطان حسین میرزا در سال ۹۱۱ ق پایان یافت. یعنی این دوره با شکوفایی هر چه تمام‌تر در عرصه‌های مختلف ۱۰۴ سال عمر کرد.

شاهرخ میرزا بین سال‌های ۸۰۷ تا ۸۵۰ پادشاهی عادلانه کرد و هرات دارالسلطنه بزرگترین مرکز علم و ادب فرهنگ و عرفان اسلامی بود. حافظ ابرو می‌نویسد: "هرات مجمع ارباب یقین و قلبه‌ی احرار و ابرار و کبیه‌ی اشرف و اخیار و مرکز اهل تقوی و مامن زهاد و عباد و مسکن اقطاب و اوتاد بود."

در زمان حیات شاهرخ میرزا، پسرش میرزا بایسنغر که شاهزاده‌ای خوش ذوق و هنرمند بود، وفات می‌کند. پس از مرگ شاهرخ میرزا، میرزا ابوالقاسم بایر پسر میرزا بایسنغر بر تخت قدرت می‌نشیند. امیر عیشیر نوابی در کتاب مجالس النفایس درباره بایر میرزا می‌نویسد: "وی درویش وش و فانی صفت و کریم‌الطبع پادشاهی بود، و به همت او پادشاهی در این قرن‌ها نبوده است."

پس از وفات بایر میرزا شهر هرات برای مدتی در میان شاهزادگان تیموری دست به دست می‌شود تا به دست سلطان ابوسعید می‌رسد. گویند که او یکی از پادشاهان عادل بوده است. تا این که او نیز کشته می‌شود و حکومت به سلطان حسین بایقرا، دوست و رفیق و هم‌مکتبی امیر علی شیر نوابی می‌رسد. او نیز از نوادگان امیر تیمور بود.

سلطنت تیموریان در اوایل قرن نهم تا اوایل قرن دهم یکی از درخشانترین ادوار تاریخی کشور بود. هرات برای بار نخست پایتخت امپراطوری گسترده پهناور دولت تیموری قرار گرفت. مردم پس از سال‌های متممادی جنگ و ویرانی نفس راحتی کشیدند و توانستند ویرانی‌ها و خرابی‌ها را مرمت نموده و به آبادانی سوق دهند. شهر هرات با گذشت

سپس نوایی به سمرقند رهسپار می‌شود و در خانقاه جلال‌الدین فضل‌الله ابواللیسی اقامت اختیار می‌کند. و بالاخره در زمان سلطان حسین بایقرا، بنابه درخواست سلطان به هرات باز می‌گردد. فخری هراتی می‌نویسد: "گرچه اول به او منصب مهربانی تفویض گردیده بود اما او آن چنان در تربیت اطرافیان و فرزندان سلطان تأثیر داشته که شاهزادگان ملازمت او را شرف و افتخار خود می‌دانستند. با وجود منصب درویشی را مقدم می‌داشت و دقیقه‌ای از دقایق طریق اهل سلوک را نادیده نمی‌گذاشت. در کنار دنیا و مکتب، متوجه تقوی و عزلت هم بود. طبیعتاً فضای حاکم بر هرات و حضور و نفوذ اهل سلوک و باورهای قوی مردم نسبت به آنان باعث می‌شد که شخصیت امیرعلی شیرنویی شکل گیرد."

در جهان شخصیت‌های بزرگ و درخشان، کمتر شخصیتی را می‌توان یافت که مانند نوایی وجودش آمیخته‌ای از شعر و هنر، فضل و کمال، دانش و بینش، درایت و کفایت، حضور ذهن و لیاقت بوده و قدرت و ثروتی بیشمار داشته باشد. و در عین حال که در میان نزدیکان و بزرگان از اعتبار و آبرو و شهرت برخوردار بوده و با این اوصاف از هر عیب و علتی به دور باشد. نوایی چنین شخصیتی بود و چنین سیمایی داشت.

همانطوری که از نوشته‌های خواندمیر، واصفی، مولانا جامی، ظهیرالدین محمد بابر، دولتشاه سمرقندی و سایر تذکره نویسان، شاعران و مورخان بر می‌آید، نوایی متصف با صفات بس نیکو و آراسته به زیبایی‌های اخلاقی و معنوی بوده است.

در لوح قدرت و شوکت، تواضع و خاکساری پیشه کرده، با داشتن ثروتی عظیم، فقیر مشرب بوده، رحم و عطوفت، مهربانی، شفقت، بخشایش، بذل و بخشش، بی‌نیازی و مناعت‌نفس، پرهیز و عبادت، خیراندیشی و نرم‌خویی، عدالت

پروری و دادگستری، جزئی از شخصیت او بوده است. می‌گوید که خدمت اهل فقر را بر خدمت شاه رحجان می‌دهد و حتی خاک پای اهل فقر را از پادشاهی چندین

شهر ارجمندتر دانسته است. در یک شعر ترکی می‌گوید:

تاپسانگ نیچه شهرلار اوزره شه لیک

فقر اهلیگا ایله خاک ره لیک

۱-۲. جامی و نوایی

هرگاه سخن از امیرعلی شیرنویی به میان می‌آید، خواه ناخواه روابط تنگ و خالصانه ایشان با جامی (رح) ظاهر می‌شود؛ همچنین وقتی سخن از حضرت جامی به میان آید، نوایی در نظر می‌آید. جهت شناخت بهتر امیرعلی شیرنویی ناگزیر از مروری بر زندگانی مولانا جامی (رح) هستیم.

تابناک‌ترین ستاره علم و ادب و عرفان این دوره که حدود نیم قرن از پرتو فضایل و فیوضات وی دنیای شرق اسلامی مستفید و مستفیض گشتند، مولانا نورالدین عبدالرحمن جامی است شخصیت مورد احترام پادشاهان و امیران و وزیران. جامی بعضاً ابیاتی به ترکی نیز می‌سرود. دو غزل ملمع از او بجا مانده و من دو بیت از یک غزلش را درین جا ذکر می‌کنم:

ای لبث پر خنده و چشم سیاهت مست خواب
ایککی زلفینگ آره سیده آی یوزینگ دور آفتاب
مستی می می کند روی ترا غرق غرق عسرق
باده ایچسنگ توکیولو ایککی قیزیل یوزدین گلاب

قرن نهم دوره مولانا نورالدین و امیر نظام‌الدین بود. خواندمیر در کتاب مکارم الاخلاق درباره رابطه بین این دو بزرگ که مانند شمس و مولانا در همدیگر فانی‌اند می‌نویسد: "حضرت نوایی با وجود شغل و مشغولیت‌ها هرگز ساعتی از اهل دل غافل نبود و پیوسته قدم اخلاص در معیت اهل عرفان بر می‌داشت خصوصاً حضرت جامی. حضرت مولانا عبدالرحمن جامی کتاب نفعات الانس را در ذکر احوال مشایخ و صوفیه و بیان طریقه‌ی سیر و سلوک نگاشت و در عین حال نوایی کتاب «تسایم المحبه» را در بیان اهل عرفان نگاشت. همچنین «لسان الطیر» را به زبان ترکی نوشت. این کتاب مشتمل بر بیان سیر و سلوک در طریق فنا و کیفیت وصول به تقرب درگاه حق است.

نظام‌الدین امیرعلی شیرنویی با آن همه فضایل صوری و معنوی که شاعر ذواللسانین نامیده شده و التحق یکی از نوابغ زمان به شمار می‌رود، در زمره مریدان و شاگردان مولانا عبدالرحمن جامی بوده و میزان ارادت، محبت و دوستی وی به حدی است که در اسناد رسمی دولتی لقب «مخدومی» را به خود تخصیص داده که مراد از آن اشاره به مولانا جامی می‌باشد که به خادمی وی افتخار کرده است. مولانا جامی (رح) شخصیتی بی‌بدیل بوده است. نامه‌هایی که بین آن دو بزرگ رد و بدل شده، «منشآت» جامی و کتاب «الیوم» امیرعلی شیرنویی نشانه‌ای بارز از عمق مناسبات دوستی و مودت و یکدلی و صمیمیت در میان آنها بوده است.

مطالعه منشآت و البوم نه تنها روابط صمیمانه میان آنها را بیان می‌کند بلکه نقش مؤثر مولانا جامی و جلوگیری از ظلم و جور و تعدی و تحمیل مالیات سنگین بر دوش مردم و دلسوزی وی به حال رعایا و طرفداری از مظلومین و ستمدیدگان واضح است.

این پیوند و رابطه تا حدی بوده است که هرگاه سلطان به مناسبتی تختگاه هرات را ترک می‌گفت از مولانا جامی و امیرعلی شیرنویی می‌خواست تا حفظ و حراست اوضاع تمام شهر را به دوش گیرند. این حراست و اشراف و امان نظر این دو بزرگوار تنها تسلط و نیروی ظاهری نه بلکه حکمرانی در قلمرو باطنی اجتماع دارد. رابطه مولانا با وزیر دانشمند، عارف و پدر شعر ترکی رابطه مریدی و مرادی و یا خادمی و مخدومی بود که معاصران آن رابطه را «طریق محبت و یگانگی» می‌خواندند. و جایگاه حضرت جامی تا حدی بوده که وقتی مردم شکایتی داشتند و یا با مشکلات روبرو بودند، نزد ایشان می‌رفتند و به اصطلاح پرتزه می‌گرفتند عنوانی کارمندان دولت یا امیرعلی شیرنویی. و سلاطین و حکام با دین رقعہ ی شریف به پا خواسته و به ادب می‌بوسیدند و اجرا می‌کردند و آبادانی دنیا و آخرت می‌شناختند.

۱. خدمات امیرعلی شیرنویی

امیرعلی شیرنویی در حمایت و مصاحبت با عرفا و اهل دل بسیار می‌کوشید و از مال و دارایی خود می‌بخشید و هتگفتی خرج می‌کرد و افراد بسیاری زیر نظر وی تربیت شدند. امیرعلی شیرنویی در سطح منطقه جهان به حیث شخصیت علمی و ادبی و پدر زبان و ادب ترکی شناخته شده و در دانش پروری و حمایت از شاعران و ارباب علم و عرفان و هنر پروران و غیره او را

همتایی نبوده است. آثار او را سی جلد گفته‌اند که کتاب و رسالیش به فارسی و ترکی نوشته شده است. امیرعلی شیرنویی با کارهای برجسته علمی و ادبی و عرفانی، با حمایت از فرودستان جامعه، با آباد کردن بناهای عام‌المنفعه، با سخاوت و خیراندیشی و سایر صفات نیکویی که در بالا یاد شد، چنان محبوبیتی در قلب‌های مردم کمایی کرد که مردم ساده و عوام به ساختن قصه‌هایی درباره نیکوکاری و اوصاف ستوده انسانی او پرداختند و این افسانه‌ها ورد زبان‌ها گشته، از نسلی به نسل دیگر انتقال نمود.

عرفا و نویسندگان بزرگی تحت حمایت و تشویق ایشان بوده‌اند از جمله: میرخواند، خواندمیر، مولانا حسین واعظ کاشفی، میر عطاءالله مشهدی، امیر دولتشاه سمرقندی، حتی کتاب نفعات الانس جامی به حسب خواش امیرعلی شیرنویی نگاشته می‌شود، جامی، سید امیل‌الدین عبدالله الحسینی، میرجمال‌الدین عطاءالله، حاجی محمد هراتی معروف به معین مسکین و ده‌ها عارف و نویسنده دیگر ... ایشان مقبره بزرگان، مساجد، خیرخانه، دارالحفاظ، دارالحدیث، خانقاه‌ها مثلاً خانقاه اخلاصیه، خانقاه خیابان هرات، خانقاه جامی، خانقاه قنایه، زیارتگاه و خانقاه، خانقاه عطار نیشابوری، مدرسه و خانقاه سلطان حسین را آبادان کرد و خراسان همچو مروریدی می‌درخشید.

این جهان را همچو دریا دان خراسان را صدف در میان این صدف شهر هری چون گوهری سخن اخیر

نوایی انسانی با فضیلت و انسان پرور است. نوایی را ارج بگذاریم که فضیلت‌های انسانی را ارج گذاشته است. آثارش را بخوانیم و به حافظه بسپاریم که هر برگه از برگ‌های زرین آثار او با نام انسان و با عبق بی‌پایان نسبت به انسان زبیب و زینت یافته است. اندیشه و جهان بینی نوایی را در خود پروریم که اندیشه‌ی او جز خدمت به انسان و تلاش برای سعادت انسان نیست و بالاخره نوایی را آنچنان که بود، بشناسیم که شناخت انسان کامل است. این هم نمونه‌ی شعر ایشان:

آتشین لعلی که تاج خسروان را زیور است

اخگری بهر خیال خام پختن در سر است

قید زینت مُسقط فر و شکوه خسروی است

شیر زنجیری ز شیر بیشه کم صولت تر است

ظالم و عادل نه یکسانند در تعمیر ملک

خوک دیگر در شیار ملک و دهقان دیگر است

شاه اگر عادل نباشد زوست ویرانی ملک

خسرو بی عاقبت خُسر بلاد و کشور است

منابع:

سیمای میرعلیشیرنویی، (به مناسبت گردیداشت از پنجصد و پنجاهمین سالروز تولد امیرنظام‌الدین علیشیرنویی)، شفیقه یارقین و حلیم یارقین

تصوف و حیات اجتماعی، بررسی جهت گیری طریقت نقشبندی و نعمت الهی در حوزه‌های اقتصادی و سیاسی در عصر تیموری، ندا حسینی میلانی، دکتری جامعه شناسی دانشگاه تهران

زندگینامه امیرعلی شیرنویی، عبدالعلی نوراحاری نوایی؛ داتنه ترکی جنتایی و پیشگام رنسانس شرق، عبدالحکیم شرعی جوزجانی

از نودمین سال تأسیس انجمن ادبی هرات تجلیل شد

گزارشگر: فریبا اکبری

می‌کرد، فعالیت‌های انجمن ادبی را ارزنده توصیف کرد، اما افزود، حمایت از انجمن ادبی هرات در مقابل فعالیت‌های این نهاد ناچیز بوده است.

با این حال، آریا رثوفیان رییس اداره اطلاعات و فرهنگ هرات تأیید می‌کند که با توجه به فعالیت‌های ۹ دهه این نهاد، حمایت درخور توجه از آن نشده است.

وی تأکید می‌کند که بعد از این حمایت‌های بیشتری از این انجمن خواهد شد و انجمن ادبی هرات رسماً تحت پوشش اداره اطلاعات و فرهنگ قرار خواهد گرفت.

در ابتدا مکانی دایمی برای انجمن ادبی هرات و وسایل اداری از سوی اطلاعات و فرهنگ به دسترس این انجمن قرار خواهد گرفت.

انجمن ادبی هرات در سال ۱۳۰۹ توسط قاضی ملامحمد صدیق، منشی عبدالکریم احراری و محمد سرور جويا پا به عرصه وجود گذاشت و تا امروز، شاعران و ادیبانی بسیاری را به جامعه افغانستان تقدیم کرده است، اما این انجمن و ادیبان کشور همواره از بی‌مهری دولتمردان نسبت به ادبیات و فرهنگ شکایت داشته‌اند.

جامعه و جنگ در کشور باعث بی‌مهری مردم و دولت نسبت به انجمن ادبی هرات و ادبیات شده است.

محمد ناصر رهیاب استاد دانشگاه می‌گوید: "دغدغه‌های نبود بودجه از مشکلات عمده انجمن ادبی هرات است و متأسفانه شرایطی که در افغانستان حاکم است تأثیرات منفی خود را روی ادبیات و فرهنگ نیز داشته است."

این استاد ادبیات زبان فارسی بیان می‌دارد، که نقد ادبی نیز به معنایی واقعی آن در هرات

وجود ندارد، اما فعالیت‌های انجمن ادبی هرات غنیمت است و اما بسنده نیست.

با این حال سید وحید قتالی والی هرات که در نودمین سالگرد انجمن ادبی هرات سخنرانی

از نودمین سال تأسیس انجمن ادبی هرات، با حضور فرهنگیان، استادان دانشگاه و مقام‌های دولتی در هرات تجلیل شد.

مسئولان انجمن ادبی هرات می‌گویند رشد

ادبیات و فرهنگ نیازمند حمایت است.

داود منیر رییس انجمن ادبی هرات بیان می‌دارد که برای فعالیت‌های بیشتر در انجمن ادبی هرات نیاز به بودجه است که متأسفانه این نهاد بودجه آنچنانی به دسترس ندارد.

وی اظهار داشت انجمن ادبی وظیفه دارد تا زمینه شگوفا شدن استعدادهای پنهان را فراهم کند و می‌توانم بگویم که بهترین شاعران امروز کشور آنانی‌اند که از انجمن ادبی هرات سر برآوردند.

فرهنگیان هرات می‌گویند که فقر مردم

دور دوم برنامه جایزه نوبل دانشجویی در دانشگاه هرات برگزار شد

کتابخانه شهید آیت‌الله

امسال این برنامه در ولایت هرات برگزار می‌شود. نجیب‌الله در مورد طرح خود می‌گوید: "طرح گروه ما در رقابت‌های امسال جلوگیری از کثافتات غذایی است و ما در این طرح راه کارهای برای حل این معضل ارایه خواهیم کرد.

با این حال عبدالله فایز رییس دانشگاه هرات گفت: "سال گذشته دانشجویان دانشگاه هرات جز شش تیم برتر در سطح جهان بودند، و طرح‌هایی که دانشجویان ما در سال گذشته در رقابت هولت‌پرایز داشتند در کشورهای مختلف استفاده می‌شود.

آقای فایز افزود، به دلیل مصارف زیاد دانشجویان این بار سطح دوم مسابقات هولت‌پرایز در کشور افغانستان و شهر هرات برگزار گردیده است.

وی می‌افزاید که دانشگاه هرات می‌کوشد در حد توان امکانات را به دسترس دانشجویانی که در این رقابت اشتراک می‌کنند قرار دهد.

جایزه نوبل دانشجویی HULT PRIZE بیشتر از ده سال می‌شود که در بین ۵۰ کشور جهان برگزار می‌شود و همه ساله چالش‌های مختلف موجوده در سطح جهان مطرح شده و از دانشجویان خواسته می‌شود که برای حل این چالش‌ها طرح ارایه دهند.

افغانستان برای اشتراک در رقابت‌های بین‌المللی شده و آنان را وادار می‌کند که به گونه‌ای تخصصی در مورد مشکلات مختلف کشور طرح ارایه دهند. گیتا یگانه، یکی از اشتراک‌کنندگان این برنامه رقابتی از هرات است. وی در مورد طرح خود چنین می‌گوید:

طرح ما روی یک نوع خاک است که در فصل زمستان و تابستان حاصل می‌دهد و این خاک آبیاری کمتر می‌خواهد و حاصلات آن نیز مقوی می‌باشد. وی از برگزاری چنین برنامه برای انگیزه‌دهی و بلند بردن سطح دانش و توانایی‌های دانشجویان ابراز خرسندی می‌کند.

نجیب‌الله ایوبی که از ولایت کابل در این رقابت اشتراک کرده است و می‌گوید: "خوشحال هستم که

دور دوم برنامه جایزه نوبل دانشجویی (HULT PRIZE) تحت نام چالش غذا و زندگی بهتر، با اشتراک چهار دانشگاه دولتی و خصوصی افغانستان برای اولین بار در هرات برگزار شد. در این برنامه شش گروه برتر با قضاوت انتخاب و به دور بعدی مسابقات راه پیدا کردند.

مسئولان هدف از برگزاری این برنامه را بلند بردن سطح توانایی دانشجویان افغانستان می‌دانند.

افسانه افشار که سه سال می‌شود مسوول برگزاری برنامه هولت‌پرایز در افغانستان است چنین می‌گوید: "در همین سه سالیکه این برنامه در افغانستان راه اندازی می‌شود، دانشجویانی توانستند که توانایی و استعداد خود را به جهان برای کار روی طرح مختلف نشان دهند و بگویند که افغانستان تنها منطقه جنگ نیست.

وی بیان می‌دارد، این نخستین بار است که دور دوم برنامه هولت‌پرایز با اشتراک دانشگاه‌های مختلف از تمام افغانستان در دانشگاه هرات برگزار می‌شود. وی ابراز داشت، سطح رقابت برنامه هولت‌پرایز بالا است و امید است که افغانستان اینبار جایزه نوبل دانشجویی در سطح جهان بدست آورد.

با این وجود، اشتراک‌کنندگان می‌گویند که برگزاری این برنامه‌ها باعث تشویق دانشجویان

زنان در آینه خشونت‌های خانواده‌گی

نویسنده‌کلن: مریم محمدی و لیلیا حبیبی

امروزه خشونت‌های خانواده‌گی در تمام فرهنگ، نژادها، طبقات و مذاهب در میان مردان و زنان دیده می‌شود؛ اما نوع رفتارهای خشونت آمیز و زمینه بروز و دلایل آن متفاوت می‌باشد. مجری‌های خشونت‌های خانواده‌گی با استفاده از فشارهای لفظی و حرکات توجیه آمیز، قربانیان خویش را به حقارت و توهین و زیر پا کردن کرامت انسانی وا داشته و خود را به عنوان تعیین کننده سرنوشت آنها معرفی می‌نمایند تا بتوانند از این طریق بالای قربانیان خشونت اهمال قدرت نموده و امر و نهی برای آنها نمایند و به یک نحوی برای آنها محدودیت وضع می‌کنند.

۴_ قربانیان خشونت‌های خانواده‌گی

زمانیکه خشونت از یک طرف واقع می‌شود طرف دیگر آن قربانی این خشونت‌ها قرار می‌گیرد که این قربانیان می‌توانند زنان، کودکان و حتی مردان باشند، البته اینکه مردان مورد خشونت‌های خانگی قرار بگیرند بسیار کم است بخصوص در جوامع مرد سالاری، ولی در اکثر مواقع قربانیان خشونت زنان و کودکان می‌باشند مخصوصاً در جوامع عقب مانده و مردسالاری که از حقوق طبیعی و مشروع زنان آگاهی لازم ندارند. در جوامع مرد سالار و سنتی اکثر افراد آن معتقد به این هستند که زنان به عنوان یک مطیع و فرمانبردار باید عمل کنند نه به عنوان یک شخصیت مستقل؛ زیرا از نظر آنها زنان ضعیف و تحت امر مردان بوده و باید طبق دستاویزی که مردان خانواده ایجاد می‌کنند رفتار نموده و حق ندارند صدای خود را بالا نمایند.

براساس آمار جهانی، حدود ۹۰ درصد از قربانیان خشونت خانگی را زنان و ۱۰ درصد آن را مردان تشکیل می‌دهد که زنان در مقایسه با مردان در همه فرهنگ‌ها، از ارزش و مقام پایین‌تری در خانواده برخوردارند. با وجود آن، مقایسه بین جوامع سنتی و جوامع مدرن نشان دهنده این است که خشونت در میان خانواده‌های جوامع سنتی پر رنگ‌تر می‌باشد (درمان: ۳، ۱۳۸۹).

ادله‌مطلب در صفحه بعدی

طریق خون یا فرزند خوانده‌گی، یا هم زنده‌گی مشترک به یکدیگر ارتباط برقرار نموده و برای مدت طولانی و نامشخص با هم زنده‌گی کنند (عدالت‌خواه: ۵۵، ۱۳۸۷). خشونت‌های خانواده‌گی امروزه یکی مسایل حاد جوامع انسانی بوده که تأثیرات ناگواری را بر یک اجتماع گذاشته و باعث نابسامانی‌های در جامعه می‌گردد و این مسئله بیشتر در کشورهای جهان سوم از جمله افغانستان بروز نموده‌است. خشونت‌های خانواده‌گی یعنی رابطه نابرابر و سلطه جویانه و رفتارهای پر خاشگرانه یک یا چند نفر از اعضای خانواده در برابر افراد ضعیف و یا هم به نحوی که در زیر سلطه و قدرت آنها قرار دارند نیز تعبیر می‌گردد. در قسمت خشونت‌های خانواده‌گی تعریف واحدی صورت نگرفته و نمی‌توانیم به تعریف منسجمی دست پیدا نمائیم؛ زیرا دانشمندان و حقوق دانان از این واژه تعاریف متعددی بیان نمودند و اگر بخواهیم یک تعریف کلی بیان نمائیم می‌توانیم بگوئیم که خشونت‌های خانواده‌گی به عمل و یا برخوردی گفته می‌شود که طبق آن، یک شخص عمداً در محیط یا چارچوب خانواده، بر شخص دیگری صدمه فیزیکی و یا هم اخلاقی وارد نماید که شایع‌ترین آن بحث ضرب و شتم، تجاوزات جنسی، تحقیر، تهدید، توهین و اعمال محدودیت‌های اقتصادی می‌باشد (ستیزی: ۲، ۱۳۸۹). در اعلامیه جهانی رفع خشونت علیه زنان، خشونت خانوادگی را نیز چنین تعریف نموده است: هر نوع آزار و تهدید جسمی، آزار و تهدید روانی، تجاوز توسط شوهر، ختنه زنان و دیگر رسوم عملی، که به زنان آسیب می‌رساند، خشونت در رابطه بدون ازدواج و خشونت مربوط به استعمار زنان. خشونت خانوادگی در حقیقت واقعیت آزار دهنده و غیر قابل انکار است در حالیکه محیط خانه باید پناهگاهی باشد که ساکنانش در آن آسوده و با خیال راحت خستگی‌های بیرون را رفع کنند، اما متأسفانه برای اکثریت از مردم خانه در حقیقت مانند جهنمی است که هر لحظه در آن می‌سوزند و در حقیقت این نوع خشونت مختص به یک طبقه خاص نیست و در جوامع و فرهنگ‌های متفاوتی وجود دارد (کاوه: ۴، ۱۳۸۹).

چیستی خشونت

خشونت یکی از پدیده‌های دایمی جوامع انسانی بوده که با استفاده از زور فیزیکی به منظور قرار دادن دیگران در وضعیت برخلاف خواست و میل‌شان تعبیر می‌گردد و اساس آن را ضرر رسانیدن به دیگران تشکیل می‌دهد که این ضرر می‌تواند مادی، معنوی، جسمی و یا هم روانی باشد. پدیده خشونت در جوامع و متناسب به رشد این جوامع وجود داشته و به حیث یک واقعیت اجتماعی شناخته شده است.

در تعیین تعریف و مصداق این کلمه بین دانشمندان اختلافات فراوانی وجود داشته و ارائه تعریف منسجم از خشونت نه در حقوق بین‌الملل و نه هم در حقوق داخلی جوامع صورت گرفته است. تنها سند بین‌المللی که به تعریف خشونت پرداخته است، اعلامیه محو خشونت علیه زنان بوده چنانکه در اعلامیه فوق چنین بیان شده است: خشونت علیه زنان به معنای هر عمل خشونت آمیز بر اساس جنس است، که به آسیب یا رنجاندن جسمی، جنسی یا روانی زنان منجر شود، یا احتمال می‌رود که منجر شود؛ با وجود تعریف فوق می‌توان گفت که از تعریف کلی این عبارت چشم پوشی شده و تعریف منظم و منسجمی صورت نگرفته است.

۲_ انواع خشونت

در هر جامعه انسانی پدیده خشونت وجود داشته که با اشکال متعددی در هر جامعه تبارز می‌کند؛ از جمله خشونت سیاسی، خشونت نژادی، خشونت مذهبی، خشونت مبتنی بر جنسیت و خشونت خانواده‌گی. از آنجاییکه موضوع این مقاله بحث خشونت‌های خانواده‌گی می‌باشد در رابطه به انواع دیگر خشونت‌ها بحث ننموده و به بیان توضیحات خشونت‌های خانوادگی پرداخته می‌شود.

۳_ خشونت‌های خانواده‌گی: در ابتداء اگر خواسته باشیم تعریفی از خانواده‌نامه‌گی می‌توان چنین تعریفی بیان نمود: خانواده به گروهی از افرادی گفته می‌شود، که از

بدون شک آسیب پذیرترین انسان‌ها، همانا زنان می‌باشند؛ زیرا آنان بطور واقعی از حقوق طبیعی و بشری خویش بهره کافی نبرده و این باعث شود که مورد خشونت‌های خانواده‌گی قرار بگیرند. بطور مثال یک دختر خورد سال در جامعه سنتی و یا هم در یک قریه دور افتاده که در آنجا حق و حقوق به رسمیت نشناخته باشند، به ازدواج زیر سنی که پدر و یا هم پدرکلان آن خواسته، تن بدهد و بعداً با جنجال‌های زندگی مشترک عمر خود را سپری کند به یک نحوی مورد خشونت قرار گرفته است و یا هم آن زنی که در یک جامعه سنتی زنده‌گی می‌کند و همواره به دلیل زن بودنش، توهین و لت و کوب می‌شود می‌توان گفت قربانی خشونت می‌باشد.

حقوق دانان در مصر به این باور اند، که خشونت خانواده‌گی منشاء جنسی دارد و همیشه زنان خانواده، قربانی آن هستند و آنها به این باورند که چون زنان در بسیاری از موارد از کمبود امنیت‌های فردی و شهروندی خویش رنج می‌برند، قربانی خشونت‌های خانواده‌گی می‌گردند (سنتیز: ۴، ۱۳۸۹).

۵- انواع خشونت‌های خانواده‌گی

زمانیکه کلمه خشونت خانواده‌گی گرفته می‌شود عده‌ای زیادی فرض براین می‌گیرند که این نوع خشونت‌ها به لت و کوب جسمانی و فیزیکی محدود می‌شود، اما این تصور و فرضیه منطقی و درست بنظر نمی‌رسد بلکه تنها یک جزیی از خشونت‌های خانواده‌گی را تشکیل می‌دهد؛ زیرا این نوع خشونت‌ها می‌تواند ابعاد متفاوت دیگری داشته باشد و افزایش روز افزون خشونت در خانواده‌ها موجب آن شده تا تغییراتی در انواع آن بوجود آید. انواع اصلی و کلی خشونت خانگی را می‌توان اینگونه تقسیم بندی نمود: خشونت نمادین یا سمبولیک، خشونت جسمی یا فیزیکی، خشونت روانی یا ناشی از احساسات، خشونت جنسی، خشونت اقتصادی، خشونت حقوقی و خشونت فرهنگی و اجتماعی.

۱-۵ خشونت نمادین یا سمبولیک

خشونت نمادین، به خشونت گفته می‌شود که از سوی کسی یا مقامی که به اساس ساختارهای فرهنگی جامعه در مرتبه، بالاتری از هم گروه خود (مثل خانواده) قرار دارد، به زیر دستاورد اعمال می‌شود و زبردستان آن، به گونه نا آگاهانه، آن را می‌پذیرند و اعتراض نمی‌کنند؛ زیرا نمی‌دانند و به این گمان‌اند که این برتری برحق است و نباید اعتراض داشته باشند، اما این خشونت است که برآنان اعمال می‌شود و حق دارند در مقابل آن ایستاده شوند. این نوع خشونت در همه فرهنگ‌ها و جوامع که در آن نابرابری جنسیتی وجود دارد، دیده می‌شود. زنان به علت فرهنگ مسلط مردانه و همچنان به دلیل عدم وجود فرصت‌های برابر در زمینه عدالت جنسیتی، این نابرابری را نا آگاهانه

می‌پذیرند و به عنوان مادون و زیر امر آنان، قرار می‌گیرند (کاوه: ۳، ۱۳۸۹).

۲-۵ خشونت جسمانی (فیزیکی)

هر عمل فیزیکی یک فرد که منجر به آزار رساندن فرد دیگر گردد، خشونت فیزیکی تلقی می‌گردد و در این نوع خشونت مجری آن عمداً با استفاده از اعمال زور به جسم قربانی صدمه می‌رساند و عمل مجری باعث زخمی شدن فیزیکی و روحی و در برخی از حالات، باعث مرگ قربانی می‌گردد. این خشونت می‌تواند خفیف یا شدید باشد که ممکن است مجریان خشونت از سلاح‌های خفیف و سرد، گاهی سلاح گرم برای صدمه رسانیدن به قربانی استفاده کنند که اکثر شان باعث زخم‌های شدید و حتی مرگ‌های مدهش می‌گردند (منیر و دیگران: ۱۸، ۱۳۸۸).

در بعضی از جوامع مردان به دلیل سنگین بودن مجازات خشونت فیزیکی، به ساده‌گی اقدام به خشونت جسمانی نمی‌کنند و ترجیح می‌دهند از راه‌های دیگری طرف خشونت که اکثر وقت زن می‌باشد زیر فشار قرار دهد، تا مطیع آنان گردد. در افغانستان خشونت خانواده‌گی از حد لت و کوب و در سرحد قتل و نقض حیات سیر می‌کنند. موارد مرتبط به نقض حیات زنان بیشتر شامل قتل‌های ناموسی و خشونت‌ها و مسایل خانواده‌گی است موارد مرتبط به نقض حیات زنان که موجب خود سوزی و خودکشی‌شان می‌گردد.

۳-۵ خشونت روانی

این نوع خشونت‌ها شامل رفتارهای پر خاشاگرانه بوده که منجر به تحقیر، توهین، آزار و اذیت قربانی می‌گردد. این نوع خشونت می‌تواند از خشونت جسمانی شدیدتر و درد ناک تر باشد که نیمی از انواع خشونت را شامل می‌شود. بطور نمونه می‌توان خشونت‌های روانی که در افغانستان بر علیه زنان صورت می‌گیرد از محروم نمودن زنان از حقوق آنها نام برد که منشاء تمام خشونت‌ها می‌باشد. زمانی یک زن می‌خواهد خودش باشد و شخصیت مستقلانه داشته و به عنوان یک انسان رفتار کند، جلو احساسات و خواسته‌های آن بنام و حساب ارزش‌های ناپسند گرفته می‌شود.

۴-۵ خشونت جنسی

این نوع خشونت به عملی اطلاق می‌گردد که مجری آن عمل جنسی در برابر قربانی خویش که تحت امر آن است انجام دهد یکی از اعمال خشونت جنسی شامل عمل جنسی می‌باشد که با استفاده از زور بدون در نظر داشت علائق و خواهشات قربانی بر قربانی تحمیل می‌گردد، که بنام تجاوز جنسی نیز شهرت دارد. کشور ما افغانستان خشونت جنسی را به رسمیت نشناخته است و در بسا از موارد، یک امر عادی و معمولی تلقی می‌گردد؛ زیرا عرف ناپسند این امر را تأیید می‌نماید به ویژه این که زن در همه حال

باید در برابر خواهش‌های جنسی مرد تمکین نماید.

۵-۵ خشونت اقتصادی

به عملی گفته می‌شود، که بر اساس آن حاکمیت اقتصادی را چنان در انحصار می‌گیرد، که سایر اعضای خانواده، مجبور به رعایت خواسته‌های او می‌گردند.

خشونت اقتصادی در خانواده و به ویژه در برابر زن، به هر نوع استفاده از دارایی و نیروی جسمی و فکری زن گفته می‌شود، که بدون حق بر وی اعمال می‌شود. این نوع خشونت در برگیرنده مسایل متعددی است از جمله: وابستگی زن به شوهر و عدم اجازه به کار و استقلال مالی که این خودش باعث بسیاری از خشونت‌ها می‌گردد و زنان بخصوص در کشور ما از آن رنج می‌برند در حالیکه زنان حق دارند کار کنند و از خود سرمایه داشته باشند و به گونه مستقل و دلخواه از آن استفاده کنند. از آنجائیکه افغانستان یک کشور سنتی بوده و مردم آن در مسئله کار زنان در بیرون از خانه، محیط مردانه و در ساحه یک کار ناپسند می‌پندارند، اکثر مردم در مقابل کار زنان عکس‌العمل نشان می‌دهند. عدم باور به زنان، عدم اعتماد به جامعه، دید مردم، حرف‌های سرچوک مردم... اینها همه از جمله دلایلی است که مانع کار زنان در اجتماع گردیده است. امروزه زنان از اینکه دارای شخصیت مستقل نیستند رنج زیادی می‌برند که بعضاً منجر به مریض‌های روانی می‌گردد.

۶-۵ خشونت حقوقی

نا برابری مبتنی برجنسیت در جوامع مختلف بطور آشکار و پنهان وجود داشته که از خانه شروع و در اجتماع تجلی پیدا می‌کند. در بسیاری از فرهنگ‌ها از جمله کشور ما زنان در نا برابری در مقابل مردان برخوردارند که زنان را در مقام پایین‌تر از مردان قرار می‌دهد و برای آنها مسوولیت و حقوق کمتری قایل است نا برابری حقوقی می‌تواند در تمام امورات زندگی وجود داشته باشد.

۷-۵ خشونت فرهنگی-اجتماعی

هر نوع کنش و رفتار و باوری که از عدم مساوات جنسیتی حکایت کند و زنان را به مثابه جنس دوم و پایین‌تر از مردان در خانواده و اجتماع تلقی کند، نوع از خشونت فرهنگی و اجتماعی است که زنان را از داشتن جایگاه و ارزش انسانی‌شان محروم می‌سازد. این نوع خشونت در جوامع مختلف به درجه‌های متفاوتی وجود دارد که ساخته و پرداخته دست مردان است و زنان در جایگاه و ارزش پایین‌تر قرار می‌دهد و حقوق ثانوی دارد. این نابرابری جنسیتی زنان که ناشی از تاریخ مذکر است، کمتر به ناله‌ها و نابرابری جنسیتی گوش می‌دهد و حتی در صد حفظ و نگهداشت سلطه و برتری مذکر بر مونث است.

کارگاه آموزشی

توسعه سیاسی

کارگاهی تحت نام " توسعه‌ی سیاسی " با توزیع تصدیق‌نامه برای ۸۰ تن از علاقه‌مندان این موضوع و دانشجویان از سوی شورای متخصصان هرات پایان یافت.

مسئولان شورای متخصصان هرات، آگاهی در مورد توسعه‌ی سیاسی را از عوامل جامعه آگاه دانسته و نقش آن را در پیشرفت جامعه پر رنگ توصیف می‌کنند.

رییس شورای متخصصان هرات از برگزاری کارگاه‌های علمی - تخصصی بیشتر از سوی این شورا خبر داد و گفت: شورای متخصصان هرات همواره در قسمت پژوهش و آگاهی دهی همکار مردم و دولت خواهد بود. با این حال، اشتراک‌کننده‌گان از برگزاری این کارگاه از سوی این نهاد ابراز خرسندی کردند.

سید حنیف سادات اشتراک‌کننده در این کارگاه آموزشی بیان می‌دارد: " من اولین بار است که در این کارگاه اشتراک کردم و این کارگاه باعث شد که دید من نسبت به موضوعات مختلف عمیق‌تر شود و دیگر به مسائل سطحی ننگرم."

وی می‌افزاید، من در برنامه‌های آموزشی دیگر این شورا نیز اشتراک خواهم کرد.

یاسمین سلیمانی یکی دیگر از اشتراک‌کننده‌گان این کارگاه آموزشی می‌گوید: " این کارگاه‌ها می‌تواند در درس‌های دانشگاه من را کمک کند و پیشنهاد من به شورای متخصصان این است که مدت کارگاه‌ها را از دو روزه به چهار روزه ارتقا دهد."

با این حال احمد ارشاد خطیبی استاد دانشگاه، مسوولیت تدریس این کارگاه آموزشی را به عهده داشت گفت: " توسعه‌ی سیاسی از موضوعات مهمی است که ضرورت به برگزاری کارگاه‌های آموزشی بیشتر دارد و اگر این کارگاه‌ها به مرتبط به هم برگزار شود تأثیرگذاری آن نیز بیشتر خواهد بود."

وی افزود، آگاهی از توسعه‌ی سیاسی می‌تواند توسعه جامعه را به دنبال داشته باشد.

در این کارگاه در مورد موضوعاتی چون: مفهوم توسعه سیاسی، مکاتب توسعه سیاسی، نوسازی، وابستگی، جهانی‌شدن و اهداف توسعه سیاسی بحث خواهد شد.

قابل ذکر است که این کارگاه روزهای چهارشنبه، ۲۴ جدی و پنجشنبه، ۲۵ جدی در شورای متخصصان هرات برگزار شد.

محمد اسماعیل خان:

طرفین گفتگو کننده برای آمدن صلح در افغانستان انعطاف داشته باشند

اسماعیل خان اظهار داشت، اما در عین حال این طرح نکات منفی هم دارد و باید مورد ارزیابی قرار گیرد این طرح باید برای مردم افغانستان شریک ساخته شود.

با این حال، والی هرات گفت: خط اول ما صلح خواهی بود و هیچ تصمیم بدون اراده ملت ۲۴ حوتی قابل تطبیق نیست.

این روزها طرح حکومت مشارکتی سر و صداها زیادی را بین سیاسیون و مردم افغانستان ایجاد کرده و رییس جمهور غنی نیز گفته در صورت برگزاری انتخابات حاضر به انتقال قدر به فرد دیگری است.

این رهبر جهادی با اشاره به صلح افغانستان می‌گوید، طرح که مورد پذیرش افغان‌ها است باید از سوی مردم این کشور طرح ریزی شده باشد.

محمد اسماعیل از رهبران جهادی در افغانستان گفته که طرفین درگیر جنگ در افغانستان باید برای آوردن صلح انعطاف پذیر باشند.

این رهبر جهادی که روز، یکشنبه به مناسبت ۲۴ حوت صحبت می‌کرد بیان کرد که طالبان باید بدانند که نتیجه ۴۰ سال کشتار در افغانستان چه بوده است و امیدواریم که این گروه از جنگ دست بردارند.

او می‌گوید: "طالبان باید بدانند که جنگ آنها را به حکومت نمی‌رساند. اگر در این

کارگاه آموزشی

"خود آگاهی"

شورای متخصصان هرات به دنبال کارگاه‌های قبلی خود این بار کارگاهی را تحت نام «خود آگاهی» برای علاقه‌مندان این موضوع برگزار کرد. این کارگاه روز (پنج‌شنبه، ۱۸ جدی) با توزیع تصدیق‌نامه برای ۹۰ تن از دانشجویان پایان یافت.

مسئولان برگزارکننده هدف از برگزاری این کارگاه آموزشی را واکوی موضوع خود آگاهی از نگاه روان‌شناختی می‌دانند. محمد رفیق شهیر؛ رییس شورای متخصصان هرات بیان می‌کند، شورای متخصصان هرات این کارگاه‌های علمی- تخصصی را برای آگاهی و بلند بردن ظرفیت علاقه‌مندان و دانشجویان برگزاری می‌نماید. آقای شهیر امیدوار است که شورای متخصصان هرات با برگزاری این کارگاه‌ها توانسته باشد برای بلند بردن سطح آگاهی جامعه فعالیتی انجام داده باشد.

با این حال، اشتراک‌کننده‌گان از برگزاری این کارگاه ابراز خرسندی کردند. فاطمه میرازی از دانشجویانی است که به گفته خودش، اشتراک در این کارگاه آموزشی وی را به مفاهیم بسیاری در حوزه روان‌شناختی آشنا شده است. شناخت این مفاهیم وی را به اهداف زندگی‌اش نزدیک‌تر می‌سازد. فاطمه بیان می‌کند، "همه ما به ویژه دانشجویان، برای بلند بردن سطح معلومات و قوی‌سازی ارتباطات به چنین کارگاه‌های نیاز داریم." انیل شریفی یکی دیگر از اشتراک‌کننده‌گان، ضمن سپاس‌گزاری از شورای متخصصان هرات برای برگزاری این کارگاه می‌گوید: "برگزاری کارگاه‌های تخصصی در این نهاد باعث شد، تا من تصمیم بگیرم در کارگاه‌های بعدی این شورا اشتراک کنم."

وی خواهان برگزاری بیشتر این کارگاه‌ها از سوی شورای متخصصان هرات و دیگر نهادها برای بلند بردن سطح آگاهی جامعه است. با این حال، فضل‌الرحمان فاضل استاد دانشگاه که مسوولیت تدریس این کارگاه را به دوش داشت بیان کرد، یکی از موضوعات که ما در جامعه فعلی خود شاهد آن هستیم، این است که ما افکار احساسات و هیجانات خود را نمی‌شناسیم و این روی زندگی ما تأثیر منفی می‌گذارد. آقای فاضل افزود، برگزاری کارگاه‌ها ما را به مقاصد، علاقه‌ها و سلیقه‌های خود آشنا می‌سازد.

قابل ذکر است که شورای متخصصان هرات همواره کارگاهی علمی- تخصصی را برای علاقه‌مندان موضوعات مختلف برگزار می‌نماید

رونمایی از پژوهش «جایگاه و توانمندی زنان هرات در خانواده و حوزه عمومی»

گزارشگر: فیهبا اکبری

به زنان شده است. با این حال انیسه سروری رییس اداره امور زنان ولایت هرات بیان داشت، متأسفانه بخشی از مشکلاتی که زنان در حال حاضر با آنها دست و پنجه نرم می‌کند، برگرفته از عنعنات ناپسند است که سالیان سال در سطح جامعه حاکم بوده است و زنان افغانستان سال‌ها جامعه مرد سالار تجربه کرده است. وی افزود، این پژوهش‌ها به مسوولان اجرایی قوانین و قانون گذاران کمک می‌کند تا مشکلات زنان را به گونه‌ی عمیق شناسایی و جهت حل آن اقدام کنند. این تحقیق با استفاده از روش‌های تحقیق اسنادی و کمی پیمایشی صورت گرفته و در بخش پیمایشی بیش از ۴۵۰ تن از زنان ساکن شهر هرات شرکت داشته‌اند.

از سوی دفتر ما رونمایی گردد. از سوی هم استادان دانشگاه هرات انجام در حوزه زنان نیاز جامعه دانسته و این پژوهش را نیز ارزشمند ارزیابی می‌کنند. محمد فقیری استاد دانشگاه هرات، گفت: این پژوهش از میتودولوژی واضح پیروی می‌کند و از منابع دسته اول در آن استفاده شده و می‌تواند یکی از منابع معیاری برای مطالعه وضعیت زنان در هرات باشد. آقای فقیری اما افزود، روایت زنان در روستا و شهر یکسان نیست، بنابراین پژوهشگران ما باید به این نکته توجه داشته باشند. این جامعه شناس ابراز داشت که تمام دولت‌های که در یک قرن اخیر در افغانستان روی کار آمده متأسفانه در امر سیاست‌گذاری در حوزه عمومی و خانواده ناکام بودند و این نبود نگاه توسعه محور سبب آسیب رسیدن

از پژوهشی تحت نام «زنان هرات؛ جایگاه و توانمندی زنان هرات در خانواده و حوزه عمومی» از سوی انیستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان رونمایی شد. این پژوهش توسط استاد علی احمد کلوه استاد دانشگاه هرات انجام شده است. مسوولان دفتر مطالعات استراتژیک افغانستان می‌گویند که اگرچه این اولین پژوهش رونمایی شده این انیستیتوت در حوزه زنان است، اما بعد از این پژوهش‌های بیشتر در حوزه زنان صورت خواهد گرفت. شاهین مردان رییس دفتر مطالعات استراتژیک افغانستان بیان می‌دارد، این پژوهش دو سال را در بر گرفته است. وی می‌گوید: «این اولین پژوهش است که با تأکید بر موضوع زنان از سوی دفتر ما رونمایی شده است و قرار است که پژوهش‌های دیگری نیز در مورد موضوع زنان

مسعود در پاریس؛ نمادپردازی فرانسوی از یک مجاهد منور

هانری لیوی، برای یادبود مسعود اشاره کرده است.

آقای لیوی زاده الجزایر است که نزد فلاسفه معروفی مثل ژاک دریدا و لویی آلتوسر در دهه هفتاد در دانشگاه اِکول نورمال سوپریور فلسفه خواند. علاقه او به مسعود با نمادپردازی از چهره‌های سیاسی در برهه‌ای از تاریخ فکری قرن بیست که متفکرهای مطرح این کشور در جهان دنبال حرکت‌های اجتماعی می‌گشتند و شاهد اوج تظاهرات دانش‌جویی نیز بود.

در این میان لیوی جوان که در نخست به مارکسیسم تمایل داشت و هنوز خود را چپی می‌خواند، و گروهی که او آن‌ها را "نوفلاسفه" (nouveaux philosophes) نامید، باور داشتند مارکسیسم در ماهیت‌اش در سیاست به استبداد می‌انجامد و با آن به مخالفت پرداختند. این‌ها تجسم این اندیشه را در اتحاد جماهیر شوروی می‌دیدند، کشوری که به افغانستان حمله نظامی کرد که در پی آن کشورهای غربی به کمک حرکت‌های مخالف آن شتافت. لیوی به همین جهت چهار دهه پیش پنجشیر رفت تا با مسعود ببیند، چهره‌ای که چیزی در جنگ و چیزی هم به کمک رسانه‌های غربی به مبارز ضد اتحاد شوروی و آیین سیاسی آن مارکسیسم-لنینیسم شهرت یافته بود. لیوی آن زمان تلاش کرد رادیویی به نام "پنجشیر آزاد" راه‌اندازی کند.

ادامه مطلب در صفحه بعدی

نماد آزادی‌خواهی می‌شناسند، کسی که برای مردم افغانستان مبارزه کرد و مهم‌تر این که، آرزوی رسیدن به صلح داشت."

ایده یادبود مسعود را آن هداالگو، شهردار سوسیالیست پاریس به شورای شهر پیشنهاد کرده است. به باور هداالگو، مسعود ارزش‌های دموکراتیکی که در "دبیرستان فرانسوی کابل" (پسه استقلال) فراگرفته بود را در مناطق زیر کنترلش در عمل پیاده کرد. او هدف دیگر این لوح یادبود را تداعی این پیام می‌داند که افغانستان با وجود تنش‌ها می‌تواند، در صورت عدم مداخله بیرونی‌ها به صلح دست یابد، مرامی که به باور او، مسعود نیز به آن معتقد بود. انگیزه دیگر در پس این یادبود، شناخت و قلدانی مبارزه مسعود بر ضد "تروریسم و افراط‌گرایی" است.

به گفته انگاشا در پاریس اکنون حدود ۳۵۰ لوح برای شخصیت‌های سیاسی، شخصیت‌های هنری مثل پابلو پیکاسو، عثمان سو، فریدا کالو، شخصیت‌های علمی مثل ژان ژاک روسو، الِن تُوَرنگ، شخصیت‌های ادبی مثل ابوالقاسم فردوسی، رویدادهای تاریخی (لوح یادبود قربانیان رژیم نازی) و برای تجلیل از شهرهای جهان (لوح بیروت) وجود دارد.

'مبارز ضد کمونیسم، الهام‌بخش اسلام منور و آمر صاحب شهید'

معاون شهرداری پاریس به اضافه شهردار پاریس به نقش نویسنده و نظریه‌پرداز فرانسوی، برنارد

شورای شهر پاریس، نهادی مستقل از حکومت مرکزی فرانسه، تاریخ ۲ فبروری/فوریه تصمیم گرفت در پاریس لوحی به یادبود احمدشاه مسعود، چهره سیاسی-نظامی افغانستان نصب شود.

در آن نشست جاده‌ای به نام فریل دُو سارتز، سیاست‌مدار فرانسوی و کتاب‌خانه‌ای به نام جیمز بالدوین، نویسنده آمریکایی نیز نام‌گذاری شد.

به گزارش سایت اکتوپاریس، خبر نصب لوح یادبود احمدشاه مسعود ظاهراً حاشیه‌سازتر از دیگر یادبودها بود. این خبر در افغانستان با شایعه همراه شد و حرف‌های سفیر فرانسه در افغانستان که گفت این یادبود در مکان عمومی ("public place") گذاشته خواهد شد، به اشتباه "چهارراه" ترجمه شد که به حاشیه‌پردازی‌ها پیش‌تر دامن زد.

در پاسخ به پیام به اغنو انگاشا، معاون شهرداری پاریس، او نوشت که تصمیم برای گذاشتن لوح در خیابانی در پهلوی خیابان معروف شانزه لیزه در مکانی به گفته او "شاعرانه و گلزار" گرفته شده است. او گفت که شهر پاریس همواره به این شکل از شخصیت‌های که در تاریخ از اندیشه یا رویدادی نمایندگی می‌کنند، تجلیل کرده است.

اخیراً چند پارک در پاریس به نام نلسون ماندلا، مارتِن لوتر کنگ و رزا لوکزامبورگ نیز نام‌گذاری شد. به گفته انگاشا، "امروز مسعود را در جهان به

ادامه مطلب ...

او بار دیگر سال ۱۹۹۸ پنجمین رفت، در اوج یک جنگ دیگر، ویدیویی از این بازدید در یوتیوب او را در کنار مسعود در حال سخنرانی نشان می‌دهد. او در بخشی از حرف‌هایش می‌گوید که به ارزش‌هایی "که شما باور دارید، ما هم باور داریم" و همه در اروپا می‌دانند "هنگامی که شما برای آزادی‌تان می‌جنگید، در

رسیده است. او این بار اما جدا از علاقه سابقش و ضدیت با مارکسیسم، سراغ مسعود رفته است. در مصاحبه‌ای در توجیه تصمیم شورای شهری پاریس او مسعود را نماد "اسلام مُنَوَّر" (Islam de Lumiere) خواند. واژه‌ای مُلهم از "عصر مُنَوَّر" یا "روشن‌گری" (Age de Lumiere) در تاریخ فرانسه که این روزها در این کشور خیلی سر زبان‌ها است؛ تداعی‌گر هر آنچه در اندیشه و سیاست به سوی عقلانیت علمی، ارزش‌های کثرت‌گرا، فردگرایی و اراده‌ورزی انسان معطوف است. بار معنایی این واژه برای فهم این که چرا لیوی به یادبود مسعود تلاش کرده و چه تصویری از او در ذهن دارد، مهم است.

کشوری که کیش شخصیت برای چهره‌های سیاسی تنها بر پایه موجودیت‌شان در تاریخ زیاد رسم نیست، یادبود از مسعود نیز بیش‌تر در پرتو اهمیت نمادین آن قابل خوانش است. جالب این که داستان مسعود در زادگاهش زیاد با آن نمادی که شهردار پاریس و لیوی در نظر دارند، هم‌خوان نیست. او پس از مرگ با قهر هم‌زمانش و فرمان حکومتی به "قهرمان ملی" مبدل شد، از آن گونه‌ای که نقد او خیلی محدود، آن‌هم به ندرت، پذیرفتنی‌ست. نه نمادین و الهام‌بخش دیدگاهی تحول‌پسند از اسلام، اما در شکل شخصیتی نکوهش‌ناپذیر بر پایه عادت‌های قبیله‌زده و مهترسالار که این کشور با آن بیگانه نیست و در واقع، او ابزاری شده برای تداوم یک سنت قبیله‌ای تا شکستن چنین سنت‌هایی. تبدیل شدن او به نماد تجددگرایی اسلام در افغانستان اگرچه با حقایق تاریخی مواجه است، مانع کلان‌تر برای آن اعتقاد سرسخت هوادارانش است که نگذاشته تصویر وی را "امر صاحب شهید" از او شکل بگیرد؛ جنگجوی پکول‌پوش که با جهاد همراه شد، جریانی که اگر خود به آن دیدگاه میانه‌رو داشت، نه تنها تجددخواه نبود بل روند رو به پیش‌رفت جامعه را شدیداً آسیب زد که در نهایت به طالبان منجر شد؛ تصویری که در آن اسلام مُنَوَّر، جامعه‌ای عدالت‌پسند، این‌جهانی و تجددخواه زیر لایه زخمی از جنگ‌طلبی و "مقاومت" پنهان شده است.

تصادفی نیست که شماری از هواداران جوان او هر سال در سال‌مرگ او با اسلحه و لباس نظامی، به جاده‌ها می‌ریزند و ادای جنگ‌جویی در می‌آورند. در کشوری پر از خون‌ریزی و حوادث، مسعود توانسته به مظهر صلح تبدیل شود و هواداران جوانش همان تصویری از مسعود را تمثیل می‌کنند که به خُردشان داده شده. شاید یاران او نخواستند یا نتوانسته‌اند نمادی متفاوت از آن‌چه انگیزنده جنگ و شورش‌گری باشد را جا بیاورند و تحکیم ببخشند. عده‌ای اما بیش‌تر با علایق قومی با او برخورد کرده‌اند، مسعود را بیرون از تاجیک و زاده پنجمین بودن نمی‌توانند تصور کنند. این عامل هم نگذاشته از او در سویه فراگیرتر نمادپردازی صورت بگیرد. مسعود مانند دیگر چهره‌های معروف که نام‌شان جدا از موجودیت تاریخی حیات جداگانه می‌یابند، در سویه نمادین هنوز حضور دارد و شاید به حیاتش ادامه دهد، در شکلی که مستعد روایت‌های متعدد است؛ برای متفکری در پاریس به یک گونه، برای جوانی در کابل به گونه دیگر.

معاون شهردار پاریس، انگاشا در نشست شورای شهر هنگام اعلان تصمیم برای یادبود مسعود او را شخصیتی تجددخواه نامید، کسی که با آن که رزمنده بود، شعر می‌پسندید؛ مبارزی بر ضد استبداد کمونیزم و تاریکاندیشی اسلام افراطی؛ کسی که با وجود درگیری در جنگ، به دخترها و پسرها مساویانه امکان آموزش فراهم می‌کرد و حامی حقوق زن بود؛ رویای حکومت دمکراتیک را در سر داشت اما مرگ به دست جناح تاریکاندیش نگذاشت به رویایش برسد. در نبرد خیر و شر، کاری که افغانستان نتوانسته با مسعود انجام دهد را شاید پاریس در حال اجرایش است؛ نمادپردازی از او در خدمت ترویج اسلام کثرت‌گرا، تجددخواه و به گفته لیوی، مُنَوَّر. چهره‌ای مسلمان اما در جناح خیر. در

واقع برای آزادی ما نیز می‌جنگید." این دیدگاه اگر هم قدرانی او از مسعود و همراهانش را نشان می‌داد، می‌شود طور دیگری نیز تعبیر شود. بیش‌تر میان جناح‌های طرفدار اشغال نظامی در کشورهای غربی تصور به این است که خطا مقدم جنگ با تروریسم و پاسداری از "جهان آزاد" را باید به زادگاه‌های تروریسم منتقل ساخت، تا این جنگ به شهرهای اروپایی و آمریکایی انتقال نیابد. شاید به همین توجیه بود که لیوی از حمله نظامی به لیبی برای براندازی معمر قذافی پشتیبانی کرد. در یکی از آخرین بازدیدهایش از دره پنجمین در سال‌های اخیر، لیوی وعده سپرد که پس از برگشت به پاریس برای گذاشتن لوحی به یادبود مسعود در این شهر تلاش خواهد کرد، که اکنون به ثمر

ان نتایج پژوهشی تحت نام اثرات سریال های ترکی در افغانستان رونمایی شد

افراطی با نشر آن مشکل دارند. از سوی هم عزیز نیکیار، روزنامه نگار در هرات می گوید: "آموختن از رسانه نیاز به مخاطب فعال دارد که متأسفانه در افغانستان چنین نیست. وی افزود، به دلیل توجیه اخلاقی خشونت در سریال های ترکی، بیشتر مخاطب را در جامعه جذب می کند و رسالت رسانه در حال حاضر این است که بیشتر به نیاز مخاطب توجه کند، بنابراین پخش سریال های ترکی در افغانستان نیاز است که مورد بازنگری قرار گیرد. این روزها سریال های ترکی در افغانستان بازار گرمی دارد، اگرچه این سریال ها در افغانستان بیننده های زیادی دارد، اما آگاهان رسانه می گویند که این سریال های بدون نیاز سنجی مخاطبان نشر می شود.

مورد بررسی قرار گیرد. با این حال، محمد رفیق شهیر رییس شورای متخصصان هرات با آنکه از فعالیت های دفتر تیکا در هرات ابراز قدردانی می کند، می گوید: "باید زوایای خشونت آمیز که در سریال های تلویزیونی پخش می شود مورد ارزیابی قرار گیرد. با این وجود، مسوولان رسانه ها می گویند که مشکل جامعه ماست که نمی توانند از جنبه های مثبت این سریال ها استفاده کنند و این سریال ها در کنار سرگرمی جنبه ی آموزشی نیز دارد.

سید اسماعیل ایثار رحیمی مسوول ترقی گروپ بیان می کند که استفاده از سریال های ترکی بر می گردد به جامعه سنتی ما و اگرچه این سریال ها بیننده های زیاد دارد، اما شماری از افراد

نتایج یک پژوهش تحت عنوان تأثیر سریال های ترکی روی سبک زندگی زنان هرات در دفتر تیکا (آژانس همکاری های کشور ترکیه) رونمایی شد. این پژوهش توسط سید محمد فقیری استاد دانشگاه انجام شده است. آقای فقیری در مورد یافته های این پژوهش بیان می دارد، این تحقیق به صورت میدانی انجام شده و یافته های آن نشان می دهد که سریال های ترکی روی سبک زندگی زنان در هرات تأثیر مستقیم داشته است. فقیری می افزاید، این پژوهش نشان داد که سریال های ترکی پنج تأثیر مهم روی مخاطبان افغان داشته است و این اثرات می تواند فرهنگی، اجتماعی، گرایش های مد و زیبایی و محیطی باشد. این استاد دانشگاه اظهار داشت که نیاز است که زوایای مختلف این سریال های

شهروندان هرات:

از نیروهای امنیتی حمایت می‌کنیم اما خواستار اصلاحات در حکومت هستیم

گزارشگر فیبا اکبری

می‌سازد، نیاز هم است که در نظام فعلی افغانستان اصلاحاتی برای توسعه جامعه آورده شود.

محمد رفیق شهیر رییس شورای متخصصان هرات ابراز می‌دارد: "ما خوشبختانه نظام مبتنی بر دموکراسی و آزادی بیان داریم و تحت این نظام هرکس می‌تواند دیدگاه و نظریات خود را ارایه کنند، اما این دیدگاه نباید با مبارزات مسلحانه همراه باشد."

رییس شورای متخصصان گفت، افرادی که نظر مخالف با حکومت دارند، نظریاتی را ارایه دهند که به اصلاح جامعه بینجامد. این آگاه سیاسی با اینکه تأکید دارد که فروپاشی نظام جمهوریت مردم افغانستان را به مشکلات جدی روبرو خواهد ساخت، اما می‌گوید که رهبری نظام فعلی افغانستان نیاز به اصلاحات دارد.

قربانی‌های چند ساله این نیروها را برای آرامش زندگی افغان‌ها نادیده می‌گیریم.

در همین حال، سکینه حسینی عضو شورای ولایتی هرات بیان می‌دارد ما باید از تاریخ درس بگیریم، و نباید در پی تغییر نظام باشیم بلکه باید برای آوردن اصلاحات در نظام تلاش کنیم.

حسینی می‌افزاید: "عدم دفاع از نظام جمهوری ما را به قربانیان جنگ در افغانستان مدیون خواهد کرد."

این عضو شورای ولایتی هرات تأکید کرد؛ اگر کشورهای اسلامی و همکار افغانستان و جامعه بین‌الملل از نظام جمهوریت حمایت نکنند، در حقیقت بر دستاوردهای خود خط بطلان کشیدند.

از سوی هم آگاهان سیاسی در هرات می‌گویند، فروپاشی نظام دموکراسی افغانستان را به مشکلات جدی روبرو

شماری از بزرگان، جوانان و شهروندان هرات روز دوشنبه، ۴ حوت گردهم آمدند تا حمایت خود را از نیروی‌های امنیتی کشور اعلام کنند.

این شهروندان به این باورند که حمایت از نیروهای امنیتی افغانستان می‌تواند انسجام را در کشور بوجود آورد.

مسئولان برگزارکننده می‌گویند که هدف از راه اندازی این برنامه حمایت از بیرق و نیروهای امنیتی افغانستان است.

بصیره صفا طاهری از برگزارکننده‌گان این برنامه می‌گوید: "ما امروز جمع شدیم که به گوش همه برساییم که از نیروهای امنیتی و کسانی که برای دفاع از این وطن خون داده‌اند حمایت کنیم و برای ما تغییر بیرق افغانستان قابل پذیرش نیست."

وی اظهار می‌دارد، اگر ما از نیروهای امنیتی کشور حمایت نکنیم بدین معنی است که

کارگاه آموزشی

"بورسیه‌های تحصیلی؛ فرصت‌ها و چالش‌ها"

کارگاه آموزشی دو روزه‌ای تحت نام "بورسیه‌های تحصیلی؛ فرصت‌ها و چالش‌ها" با توزیع تصدیق‌نامه برای بیش از ۸۰ تن از دانشجویان و علاقه‌مندان از سوی شورای متخصصان هرات پایان یافت.

این کارگاه روز (پنج‌شنبه، ۳۰ دلو) پایان یافت. مسوولان برگزارکننده می‌گویند، هدف از برگزاری این کارگاه آموزشی را بلند بردن ظرفیت و آگاهی دانشجویان و علاقه‌مندان تحصیل در خارج از کشور دانسته و می‌گویند که در این کارگاه فرصت‌ها و چالش‌های بورسیه‌های تحصیلی به گونه‌ای دقیق تدریس خواهد شد.

با این حال، تعدادی از اشتراک‌کننده‌گان از برگزاری این کارگاه آموزشی استقبال کرده و می‌گویند، داشتن معلومات دقیق و درست در مورد گرفتن بورسیه شانس بدست آوردن آن را بیشتر می‌کند.

هایده فیروزی از اشتراک‌کننده‌گان این برنامه آموزشی می‌گوید: "بیشتر دانشجویان زمانی که می‌خواهند برای گرفتن بورسیه در خارج از کشور ثبت نام کنند، معلومات دقیق در مورد چیستی بورسیه و چگونگی ثبت نام آن را ندارند و همین نداشتن معلومات دقیق شانس قبول شدن در آن بورسیه پایین می‌آورد."

محب‌الله رحمانی یکی دیگر از اشتراک‌کننده اظهار می‌دارد، نهادها و افرادی زیادی هستند، وعده ثبت نام معیاری را برای دانشجویان می‌دهند، در صورتیکه هدف این افراد و نهادها فقط گرفتن پول از دانشجویان و علاقه‌مندان گرفتن بورسیه هستند.

وی می‌افزاید: "در این برنامه به نوع دقیق ثبت نام بورسیه‌های تحصیلی آشنا شدم و اطمینان دارم اگر در آینده ثبت نام و معیاراتی که در این کارگاه آموزش دیدم رعایت کنم، شانس بیشتری برای کامیاب شدن دارم." با این حال سید محمد فقیری استاد دانشگاه که مسوولیت تدریس این کارگاه آموزشی را به عهده داشت گفت: بورسیه‌های تحصیلی فرصت خوبی برای دانشجویان است، اما متأسفانه روش درست ثبت این بورسیه‌ها وجود ندارد به همین دلیل دانشجویان ما در این بورسیه قبول نمی‌شوند.

آقای فقیری می‌افزاید، این مسوولیت نهادهای آکادمیک و فردی افراد علاقه‌مند است که باید برای جلوگیری از بازار سیاه ثبت نام بورسیه و افزایش شانس گرفتن این بورسیه‌ها برای دانشجویان آگاهی‌رسانی کنند. قابل ذکر است که شورای متخصصان هرات همواره کارگاه‌های آموزشی و علمی را با موضوعات مختلف برگزار می‌نماید.

۶۰۰ تن در هرات دوره‌های آموزشی فن و حرفه مؤسسه هلپ جرمنی را به پایان رساندن

۶۰۰ تن در هرات که دوره‌های آموزشی شش ماهه فن و حرفه را از سوی دفتر هلپ جرمنی فراگرفته بودند فارغ شدند. از این میان ۱۵۳ تن از آنها را زنان تشکیل می‌دهند.

محمد علی سروش، مسوول برنامه‌های مؤسسه هلپ، می‌گوید: "صنّف‌های آموزشی این پروژه‌ها بر اساس یافته‌های تحقیق سالانه حرفه‌های بازار دار را در هرات دایر می‌کند و بعد از فراگیری این دوره‌های آموزشی می‌توانند که به عنوان یک فرد حرفه‌ای وارد بازار کار شده و امرار معاش کنند.

آقای سروش می‌افزاید، فارغان این دوره در یازده حرفه از جمله خیاطی پیشرفته، قالب‌بافی، آرایشگاه، برق صنعتی آموزش دیدند.

در همین حال، محمد رفیق شهید رییس شورای متخصصان هرات از دفتر هلپ برای فراهم سازی زمینه کار برای اطفال و افراد نیازمند ابراز قدردانی کرده و گفت: "وجود

شفافیت و صداقت در مصرف پروژه‌ها و

از خود درآمدی داشته باشم".
جمیله نیز از زنانی است که دوره آموزشی خیاطی را فراگرفته است. وی قبل از اینکه این دوره آموزشی را فرا گیرد، طفلش در خیابان کار می‌کرد، ولی حالا طفلش به مکتب می‌رود و درس می‌خواند.

او بیان کرد، حالا در خانه خیاطی می‌کنم و درآمدی که از این حرفه بدست می‌آورم، برای امور خانه مصرف می‌کنم.

دفتر هلپ جرمنی از جمله مؤسسه‌های است که سالانه تعدادی زیادی از افراد بی‌بضاعت را آموزش داده و آنان را برای وارد شدن به بازار کار آماده می‌کند.

کمک‌های بین‌المللی، دوام این پروژه‌ها را برای توسعه افغانستان تضمین می‌کند. از سوی هم شماری از فارغان این دوره آموزشی با آنکه از برگزاری این دوره‌ها استقبال می‌کنند، خواهان تداوم این برنامه‌ها نیز هستند.

واسع کسی است که دوره‌های شش ماهه آموزش ترمیم مبایل را فراگرفته است.

او می‌گوید: "این دوره آموزشی توانست که تغییرات اساسی در زندگی من وارد کند، با سپری کردن این دوره آموزشی توانستم که برای خودم دوکان باز کنم و

تزریق واکسن کرونا در هرات آغاز شد

گزارشگر: فریبا اکبری

از کارمندان در حالت مایوسانه‌ی بسر می‌بردند و این جای خوشحالی است که واکسن کرونا ساخته شده و کارمندان صحتی جز اولین دریافت کنندگان این واکسن هستند. گفتنی است که نخستین دور تطبیق واکسن کرونا در افغانستان با حضور رییس جمهور و سفیر کشور هند سه‌شنبه، ۵ حوت آغاز شد و وزارت صحت افغانستان ۵۰۰ دوز واکسن کرونایی ساخت کشور هند به گونه‌ی کمک دریافت کرد و قرار است این تعداد واکسن به ۲۵۰ هزار نفر تطبیق شود.

مرکزی عدالت رعایت نشده، امید است که با توجه به نفوس ولایت هرات به این ولایت واکسن داده شود. با این وجود، کارمندان صحتی که واکسن کرونا را دریافت کرده‌اند می‌گویند با آنکه در دوران کرونا روزهای دشواری را سپری کردند، اما حالا با دریافت این واکسن خرسند هستند. حامد جامی، از کارمندان صحتی است که جز اولین دریافت‌کننده این واکسن است وی بیان کرد، در دوران کرونا هرات، شماری از کارمندان صحتی خود را از دست و شماری دیگر

روند تطبیق واکسن کرونا چهارشنبه، ۶ حوت در هرات آغاز شد. مسوولان صحتی در ولایت هرات می‌گویند که ۱۲ هزار دوز واکسن کرونا به هرات آمده است که در مرحله نخست این تعداد واکسن برای ۶۰۰۰ نفر در هرات تطبیق خواهد شد. محمد آصف کبیر معاون صحت عامه ولایت هرات می‌گوید: "۱۲ هزار دوز واکسن کرونا شب گذشته به ولایت هرات رسیده و معافیت این واکسن برای افراد دریافت‌کننده بالای ۹۰ درصد می‌باشد."

آقای کبیر افزود، واکسن کرونا در سه دور در هرات تطبیق خواهد شد. به گفته‌ی این مقام صحتی هرات، در حدود یک و نیم ماه بعد روند تطبیق این واکسن به صورت همگانی در هرات آغاز خواهد شد. با این حال، توریالی طاهری عضو شورای ولایتی هرات خدمات کارمندان صحتی را برای مبارزه با گسترش ویروس کرونا ستایش کرد و ابراز امیدواری کرد که این واکسن با رعایت عدالت اجتماعی در هرات تطبیق شود. طاهری بیان داشت، در تقسیمات حکومت

نتایج بررسی مقایسوی تأثیر رضایت مجنی علیه بر اباحت عمل جرمی

مهتاب محمدی، دانش آموخته‌ی حقوق و علوم سیاسی

تأثیری در ماهیت قتل عمدی ندارد، بنابراین این فرد مرتکب جرم مطابق به احکام این قانون مجازات می‌گردد. در اینجا تفاوتی میان فقه اسلامی و دیدگاه کد جزای افغانستان دیده نمی‌شود. همچنین در مورد سقط جنین می‌توان گفت که: از نظر احکام شرعی، رضایت مادر برای سقط جنین نامشروع از معاذیر تخفیف مجازات محسوب شده است. با استناد به کد جزای افغانستان دیده می‌شود در این رابطه تفاوتی بین فقه اسلامی و کد جزای افغانستان در باره رضایت به سقط جنین وجود نداشته و هر گاه زن حامله با وجود آگاهی به نتیجه عمل عمداً جنین خود را سقط نماید مطابق احکام این قانون مجازات می‌شود. در نتیجه می‌توان گفت که در مورد تأثیر رضایت مجنی علیه نسبت به جرایم علیه تمامیت جسمانی میان فقه اسلامی و کد جزای افغانستان هیچ تفاوتی دیده نمی‌شود و نظر فقهای اسلامی و کد جزای افغانستان مشابه می‌باشد و همچنین مورد رضایت به عنوان جزئی از ارکان عمل جرمی می‌توان گفت که رضایت مجنی علیه موجب می‌گردد که جرمی ایجاد نشود و در اینجا رضایت تأثیر داشته می‌تواند و تنها تفاوتی که بین فقه اسلامی و کد جزای افغانستان است فقط رضایت در ماهیت عمل جرمی بوده که شامل عملیات جراحی و بازی‌های ورزشی می‌باشد که رضایت مجنی علیه سبب سلب مسئولیت جزایی مرتکب شده و مورد پی‌گرد عدلی قرار نمی‌گیرد.

ماهیت عمل جرمی می‌باشد و به صراحت در قانون ذکر گردیده که از جمله اسباب اباحت عمل جرمی محسوب شده و سبب سلب مسئولیت جزایی مرتکب جرم می‌گردد. با بررسی تأثیر رضایت مجنی علیه در فقه اسلامی و کد جزای افغانستان می‌توان اینگونه نتیجه گرفت که رضایت مجنی علیه در جرم قتل و ضرب جرح هیچ تأثیری در مسئولیت و عقوبت مرتکب عمل جرمی ندارد، مگر اینکه مجنی علیه یا اولیای دم از قصاص آن چشم پوشی کرده و به گرفتن دیه راضی گردند که این موضوع موجب بروز اختلافات میان فقها گردیده است به طوری که امام ابوحنیفه و پیروان او رضایت مجنی علیه را در جرم قتل موجب مباح شدن قتل وی نمی‌دانند. اما در نوع مجازات آن به این نظر اند که مجازات مرتکب دیه است نه قصاص؛ چون که رضایت مجنی علیه سبب ایجاد شبهه در قصاص شده و شبهه حد قصاص را ساقط می‌کند. در مذهب امام مالک نیز دو نظر وجود دارد، عده‌ای به این نظراند که مرتکب باید قصاص شود و رضایت مجنی علیه موجب مباح شدن قتل وی نمی‌شود و عده‌ای دیگر به این نظراند که اذن مجنی علیه سبب ایجاد شبهه می‌شود به این ترتیب قصاص ساقط می‌شود، در مذهب امام شافعی و امام احمد بن حنبل نیز چنین نظریاتی در رابطه با رضایت مجنی علیه در قتل بیان شده است. در مقابل کد جزای افغانستان به صورت مشخص در رابطه با قتل تعریفی ذکر نکرده است اما این نکته را بیان می‌کند که رضایت مجنی علیه

انسان از آزادی اراده برخوردار است و این امر به عنوان حق فردی در قوانین بنیادی کشورها پیش بینی شده است. در بیشتر این نظام‌ها رضایت، علت موجهه جرم است و برخی، آن را عنذر قانونی می‌دانند و گاهی به عنوان عاملی محسوب می‌شود که سوء نیت را زایل می‌کند. در مواردی هم رضایت پذیرفته می‌شود. یعنی تحت شرایط خاصی مانند مریضی و نیاز فوری به درمان یا رابطه خاص میان مجرم و مجنی علیه سبب می‌شود وجود رضایت فرض شود. پژوهشی که تحت نام (بررسی دیدگاه های فقه اسلامی و کد جزای افغانستان پیرامون تأثیر رضایت مجنی علیه) در سال ۱۳۹۸ پرداخته شده است. بنابراین یافته‌های این تحقیق که بر گرفته از روش کتابخانه‌ای و تحلیلی است نشان می‌دهد که در اغلب جرایم از جمله جرایم همچون قتل، ضرب و جرح، و سقط جنین رضایت مجنی علیه تأثیر نداشته و مجازات مجرم مشخص خواهد شد و در جرایم علیه اموال، در صورتیکه رضایت رکنی از ارکان تشکیل دهنده عمل جرمی باشد تأثیر داشته و سبب سلب مسئولیت جزایی مرتکب جرم می‌گردد. و در این صورت جرمی هم ایجاد نمی‌شود و در نتیجه اگر جرمی ایجاد نگردد مجرمی هم نخواهیم داشت. همچنان به همین خصوص در کد جزای افغانستان رضایت مجنی علیه در دو حالت تأثیر داشته که عبارتند از در عملیات جراحی و دوماً در مسابقات ورزشی که در اینجا رضایت در

برنامه گفتمان صلح در هرات برگزار شد

روش می‌تواند، دسترسی افغان‌ها به صلح را آسان تر بسازد.
از سوی هم غلام فاروق مجروح عضو هیات گفتگو کننده صلح افغانستان که به گونه‌ی مجازی در این برنامه حضور یافت، اظهار داشت " دوطرف نشستیم تا به یک جنگ خونین

اش نمی‌رسد، بنابراین به عنوان یک جوان از طرف‌های درگیر جنگ افغانستان می‌خواهیم که نخست آتش‌بس کنند و بعد روند گفتگو های صلح ادامه پیدا کند."
وی افزود، باید در گفتگوهای صلح کشور طوری تصمیم‌گیری شود که حقوق همه شهروندان

برنامه "گفتمان صلح" از سلسله گفت‌وگوهای افغانستان با حضور دو عضو هیات مذاکره کننده صلح حکومت افغانستان، به منظور انتقال دیدگاه‌های جوانان به طرف‌های گفت‌وگو کننده به گونه‌ی مجازی در هرات برگزار شد.

پایان بدهیم و اگر قرار باشد، حرف از به کیفر رساندن عده‌ی به میان آید، گفتگوهای صلح در افغانستان نتیجه نخواهد داد."

این عضو هیات مذاکره کننده صلح افغانستان علاوه کرد، قانون اساسی افغانستان مطابق به اسلام است اگر در قانون اساسی افغانستان اصلاحاتی هم بیاید، بیشتر فصل‌های چهارم و پنجم مورد توجه قرار خواهد بود.

آقای مجروح افزود، تا به حال از جانب مقابل نشنیدیم که بگویند ما به حقوق بشر باور نداریم.

گفتگوهای صلح کشور در حالی در قطر جریان دارد که خشونت‌ها در کشور اوج گرفته است و بسیاری از شهروندان کشور، جنگ را همزمان با جریان گفتگوهای صلح پذیرفتنی نمی‌دانند.

در آن رعایت شده باشد و برای جوانان و زنان سهم فعال داده شود.
با این حال، نصیر احمد رحیمی مسؤول کمیته صلح دانشگاه هرات بیان می‌دارد، حرف از حکومت انتقالی آسان است، اما پیاده کردن این حکومت در کشور به گونه‌ی که عدالت تطبیق شود، دشوار است.

وی می‌افزاید، بهترین روش برای مؤثریت گفتگوهای صلح اعلام آشتی ملی است و این

مسئولان برگزار کننده این برنامه ابراز داشتند، تمام دیدگاه‌های جوانان که در این برنامه از طریق راه‌های ارتباطی با طرف‌های درگیر جنگ شریک ساخته می‌شود.

عبدالعزیز رحمتی از مسوولان برگزار کنندگان این برنامه می‌گوید، این برنامه از کابل شروع شده و قرار است که در هشت ولایت افغانستان راه اندازی شود.

با این حال شماری از اشتراک کننده‌گان این برنامه می‌گویند، طرف‌های گفتگو کننده صلح افغانستان باید دیدگاه شهروندان و جوانان را در تصمیم‌گیری‌های‌شان مدنظر داشته باشند، در غیر این صورت این تصمیم‌گیری‌های برای مردم افغانستان پذیرفتنی نیست.

زینت روشن از اشتراک کننده این برنامه گفت: "هیچ حکومتی بدون صلح به اهداف

تغییرات اقلیمی اثرات و پیامدهای

آب پرمنابع آب و محیط زیست

نویسنده: پوهاند عبدالرحیم (امید)

زیستی، آلودگی هوا تنها در برخی از ساحات شهری یک مشکل جدی می باشد آلودگی منابع آب و زیربنای ناقص برای جمع آوری و تصفیه زباله ها از جمله مشکلات عمده محیط زیستی بشمار می رود.

دولت جمهوری اسلامی افغانستان دارای یک سیستم ریاستی می باشد. اختیارات وضع قوانین کشور در نزد شورای ملی (ولسی جرگه و مشرانو جرگه) می باشد. در پروسه تقنین افغانستان، هر قانون قبل از توشیح باید از طرف هر دو مجلس (ولسی جرگه و مشرانو جرگه) تصویب شود. در سال ۱۳۸۶ هـ ش قانون محیط زیست از طرف هر دو مجلس مقننه تصویب گردید. که اساس حکومتمداری محیط زیستی را فراهم می نماید. اداره ملی حفاظت محیط زیست (NEPA) منحیت یک اداره مستقل، مسؤلیت هماهنگی، نظارت حفاظت و احیای محیط زیست و تطبیق قانون را بدوش دارد. اداره ملی حفاظت محیط زیست میکاتبزیم های زیاد هماهنگی را ایجاد نموده است. که برای تقویت انکشاف پایدار و از لحاظ محیط زیستی سالم، وزارت های ذریع، نهادهای علمی و سازمان های غیر دولتی را، شامل نموده است.

موجودی گازهای گلخانه ای

موجودی های گازهای گلخانه ای افغانستان در مطابقت با روش و طرز العمل رهنمودهای تجدید نظر شده IPCC سال ۱۳۹۵ هـ ش صورت گرفته است. رهنمودها برای سال مالی ۱۳۸۳/۱۳۸۴ هـ ش افغانستان پنج سکتور کلیدی: انرژی، پروسه های صنعتی، زراعت، بهره برداری از زمین، جنگلداری و زباله را احتوا می کند. انتشارات مجموعی برای سال ۱۳۹۴ هـ ش معادل ۲۸۷۵۹ گیگ گرام کاربن دای اکساید بود و برداشت های خالص موجود نبود. در انتشارات مجموعی معادل های کاربن دای اکساید، سهم سکتور زراعت ۵۲.۶٪ بدنبال آن تغییر در بهره برداری از زمین و جنگلات با سهم ۳۲.۸٪ سکتور انرژی ۱۳.۱٪ پروسه های صنعتی ۱٪ و زباله تنها ۰.۵٪ می باشد. سهم CO_2 ، CH_4 ، N_2O در انتشارات مجموعی معادل کاربن دای اکساید به ترتیب ۴۳.۷٪، ۲۰.۷٪ می باشد.

از جمله مجموع انتشارات ۱۲۵۶۲ گیگا گرام کاربن دای اکساید در افغانستان، سکتور انرژی تنها ۳۹۱۰ گیگا گرام است که در آن سهم سکتور ترانسپورت ۵۸٪ و بدنبال سکتور تولید انرژی ۱۷٪ ساحات رهاپشی ۱۳٪ سایر صنعت های انرژی ۵٪ زراعت ۴٪ و سکتور تجارتی ۳٪ می باشد. از جمله ۳۱۲.۱۵ گیگاگرا م از پروسه های صنعتی، تولید کلینکریا (نقاله ها) عمدتاً ۳۱۲.۱۳ گیگاگرا م و صنعت مواد کیمیای تنها ۰.۰۲۵۴ گیگا گرام می باشد.

انکشاف محیط زیست

در بخش انکشاف بشری افغانستان از جمله ۱۶۹ کشورهای عضو سازمان ملل متحد در ردیف ۱۵۵ قرار دارد. این نمایانگر مشکل عمیق می باشد که این کشور در راه رفاه برای شهروندان خویش به آن مواجه است. یک بخش بزرگ جمعیت (۳۶٪) تحت مشکلات شدید بوده و در مقابل خطرات اقلیمی نهایت آسیب پذیر می باشد. میزان مرگ و میر اطفال تحت سن ۵ از ۲۵۷ طفل در ۱۰۰ در سال ۱۳۷۹ هـ ش به ۱۶۱ نفری هزار در سال های ۱۳۸۷-۱۳۸۶ هـ ش کاهش یافته است. میزان مرگ و میر دوران زایمان، (۱۶۰۰ مرگ در ۱۰۰،۰۰۰ ولادت) در جهان در درجه دوم قرار دارد. یک تجزیه و تحلیل فرصت های تعلیمی در افغانستان نشان می دهد که از سال ۱۳۸۰ هـ ش میزان شمولیت در مکاتب ابتدایی و ثانوی بطور قابل ملاحظه افزایش یافته است و اطفال بیشتر از هر وقت دیگر، به مکاتب می روند.

در بخش اقتصادی، تولید ناخالص ملی (GDP) از سال ۱۳۸۱ هـ ش بطور قابل ملاحظه ای افزایش یافته و بطور اوسط رشد دو رقمی داشته است که هنوز به سبب اتکای شدید بالای تولیدات زراعتی للمی غیر مطمئن، ثابت نمی باشد. در سال های اخیر، سکتور خدمات با سهم ۴۸٪ در تولیدات ناخالص ملی (GDP) در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ هـ ش از سایر سکتورها پیش گام بوده است، به دنبال آن، فعال ترین سکتورهای فرعی به ترتیب، مخابرات، امور مالی و بیمه بوده اند. با ۲۸٪ عواید ناخالص ملی، زراعت یک عنصر کلیدی معیشتها و رشد اقتصادی افغانستان بوده که برای ۸۵٪ جمعیت کشور اشتغال مستقیم و غیر مستقیم فراهم می نماید. هرچند سهم سکتور صنایع در حال حاضر در حدود ۲۰٪ است اما با انکشاف پروسه صنایع مهم استخراج معادن که الآن در جریان است، توقع می رود که در سال های آینده در رشد اقتصاد افغانستان نقش عمده را ایفا نماید.

با رشد اوسط دو رقمی در سال های اخیر، و تلاش ها در مورد احیا و اعمار شبکه سربکها، (شهری و روستای)، در تعداد عراده جات ثبت شده در افغانستان افزایش قابل ملاحظه به میان آمده است که در سال ۱۳۸۹/۱۳۹۰ هـ ش به بیشتر از یک میلیون رسیده که در سال ۱۳۸۲/۱۳۸۳ هـ ش این تعداد ۳۸۰،۰۰۰ عراده بود. برخلاف سایر کشورهای رو به انکشاف، ۶۹٪ این عراده جات بر موتورهای مسافری (بس و تکیسی) مشتمل می باشد. همچنان در طول سال های اخیر حمل و نقل هوایی نیز بطور قابل ملاحظه افزایش یافته است و افغانستان اعمار خط آهن را آغاز نموده که تاکنون ۷۵ کیلومتر اعمار آن تکمیل گردیده است. موازی با انکشاف شهری، مشکلات آلودگی، هوا، آب، تنظیم زباله ها و آلودگی صوتی، در شهرهای بزرگ افزایش می یابد. بر عکس سایر مسایل میرم محیط

لکانه مطلب

سهام عمده در انتشارات کاربنی اکساید، بهره‌برداری از زمین و جنگلات است که ۸۸۸۸ گیگ گرام کاربنی اکساید ناشی از تبدیلی جنگل و علفزارها و ۴۵۲.۲۵ گیگ گرام ناشی از تغییرات در جنگل و سایر ذخایر با یوماس‌های چوبی می‌باشد. برای سال ۱۳۸۴ ه.ش، انتشارات مجموعی میتان (CH₄) در حدود ۴۸۷.۸ گیگ گرام بود. سکتور زراعت در انتشارات میتان سهم بارز دارد که تقریباً ۹۱٪ بر میگردد. به تقییب آن سهم سکتور انرژی با ۷٪ و بقیه بشمول تنظیم زیاده‌ها تنها ۲٪ می‌باشد. از جمله مجموع انتشارات، ۴۴۲.۶۹ گیگ گرام گاز میتان از سکتور زراعت ۳۰۹.۰۲ گیگ گرام، از تخمر امعایی ۹۹.۵۹ گیگ گرام از تنظیم کود حیوانی و از کشت برنج تنه ۲۴ گیگ گرام بوجود می‌آید. از ۳۳ ۳۰۹.۰۳ گیگ گرام انتشارات گاز میتان، سکتور انرژی ناشی از مصرف تیل در سکتور رهائشی ۲۶.۰۶ ۳۰۹.۰۳ گیگ گرام و سکتور تجارت و نهادها ۶.۴۰ گیگ گرام بود. سهم تنظیم زیاده‌ها ۶.۲۱ گیگ گرام و از تغییر در بهره‌برداری زمین و جنگل (LUCF)، به ۳۸۴ گیگ گرام منتج گردید. انتشارات فراری گاز میتان تنها ۲۰.۴ گیگ گرام است. (ص/۲۰)

در سال ۲۰۰۵، انتشارات مجموعی نایتروس اکساید ۱۹.۲۰ گیگ گرام بود. سهم عمده در انتشارات آن سکتور زراعت بود که ۱۸.۷۵ گیگ گرام یا (۹۷.۷٪) از انتشارات مجموعی نایتروس اکساید در سال ۲۰۰۵ را تشکیل می‌داد و به تقییب آن سکتور انرژی ۰.۴۲ گیگ گرام و یک مقدار کوچک از تغییر در استفاده زمین و جنگل (LUCF) بود. موجودی گاز گلخانه‌ای افغانستان شامل انتشارات ۶۵.۲۸ NO_x گیگ گرام، کاربن مونو اکساید (CO) ۱۱۱۰.۲۵ گیگ گرام، NMVOC ۳۳۴.۳ گیگ گرام، سلفردی اکساید (SO₂) ۱۳۸۶ گیگ گرام و هایدرو فلورو کاربن (HFC) ۰.۰۵ گیگ گرام نیز می‌باشد.

ارزیابی آسیب پذیری و سازگاری گرایش کنونی اقلیم ۱۳۸۷-۱۳۳۹ ه.ش

از سال ۱۳۳۹ ه.ش به بعد در هر دهه بطور اسط سالانه از ۰.۶ درجه حرارت الی ۰.۱۳ درجه سانتی گریه، افزایش یافته است. میزان افزایش در ماه‌های سپتمبر، اکتوبر و نومبر (SON) یا ۰.۲۹ درجه سانتی گریه در یک دهه، خیلی سریع و در ماه‌های دسمبر، جنوری و فبروری به میزان ۰.۱۱ درجه سانتی گراد در هر دهه بطی برمی‌باشد. از سال ۱۳۳۰ تکرار روزها شب‌های گرم در هر فصل افزایش، و به همین طوره، روزها و شب‌های سرد همه ساله از سال ۱۳۴۰ ه.ش کاهش یافته است.

از سال ۱۳۴۰ ه.ش به بعد اوسط بارندگی در افغانستان اندکی کاهش یافته است (میزان اوسط ۰.۵ میلی متر در هر ماه (یا ۲٪) در هر دهه)، این عمدتاً به سبب کاهش تقریباً ۲.۷ میلی متر در هر ماه (یا ۶۶٪) در هر دهه در بارندگی‌های مارچ، اپریل و می (MAM)، اما با افزایش اندک در بارندگی‌های ماه جون، جولای و اگست (JJA) و سپتمبر، نومبر و دسمبر (SON) ادامه داشته است. تناسب بارندگی که در حوادث شدید (heavy events) رخ می‌دهد از سال ۱۳۴۰ ه.ش تغییر قابل ملاحظه‌ی نکرده است. حد اکثر بارندگی‌ها که از ۵۰ روز مشاهده گردید، بطور عموم در ماه‌های مارچ، اپریل و می (MAM) کاهش ناچیز و در سایر فصل‌های اندکی افزایش را نشان می‌دهد.

پیش بینی اقلیم (۱۴۶۹-۱۳۸۷ ه.ش):

اوسط افزایش درجه حرارت سالانه از ۱.۴ الی ۴.۰ C درجه سانتی گراد الی دهه ۱۴۴۰ ه.ش، و از ۲.۰ الی ۶.۲ درجه سانتی گراد الی سال ۱۴۷۰، پیش بینی گردیده است و وسعت پیش بینی‌ها الی سال ۱۴۴۰ ه.ش به اساس سطوح مختلف انتشارات، در حدود ۱.۵ الی ۲.۵ درجه سانتی گراد می‌باشد. و میزان گرمی پیش بینی شده در بهار و تابستان خیلی سریع بوده و در سراسر کشورهای منطقه نسبتاً یکسان است. همه پیش بینی‌ها نشان می‌دهد که روزها و شب‌های که در اقلیم کنونی "گرم" تلقی می‌شود خصوصاً در ماه‌های تابستان بطور قابل ملاحظه افزایش خواهد یافت. در کوتاه مدت اوسط بارندگی پیش بینی می‌گردد که یک افزایش اما اندکی بیشتر از ۱۰ تا ۲۰ میلی متر را نشان خواهد داد. اوسط سالانه تغییرات بارندگی در سال‌های ۱۴۷۰ ه.ش عموماً وضعیت خشکتر (-۴۰ میلی متر بلند، -۲۰ میلی متر متوسط، ۱۰ میلی متر پایین) در بیشتر ساحات افغانستان نشان می‌دهد. بیشتر خشکی به سبب کاهش در بارندگی‌های بهاری ماه‌های مارچ، اپریل و می (MAM) می‌باشد. احتمال می‌رود که در جنوب، زمستان‌ها بطور قابل ملاحظه خشکتر باشد. پیش بینی‌های اوسط بارندگی مدل‌های مختلف، بطور گسترده کاهش یکسان را نشان می‌دهد.

اثرات تغییر اقلیم در افغانستان:

اقلیم روبه خرابی در افغانستان بالای انکشاف اجتماعی و اقتصادی افغانستان عواقب وحیم خواهد داشت. ارزیابی آسیب پذیری شش سکتور مختلف احتمالی نشان داد که سکتور منابع آب آسیب پذیرترین و به دنبال آن بالاتر تیب سکتورهای جنگلات

و چراگاه‌ها، زراعت، صحت، تنوع بیولوژیکی، انرژی و زیاده، می‌باشند.

منابع آب: تغییر اقلیم منابع آبی افغانستان را متأثر ساخته فعالیت‌های انکشافی برای مقابله با این چالش‌ها در مبارزه‌اند. طوریکه در افغانستان کوه‌ها منابع عمده آب‌اند، ضیاع مقدار زیاد از یخچال‌ها و کاهش بارندگی برف در دهه‌های اخیر، پیش بینی می‌شود که در سراسر قرن بیست و یکم تسریع گردیده باعث کاهش آب و ظرفیت انرژی آبی و همچنان تغییر در جریان‌های ناگهانی را بیار می‌آورد. هر نوع تلاش افغانستان در جهت افزایش سهم آب خویش در منطقه، ممکن است پیامدها امنیتی و دیپلوماتیکی منطوقی را در پی داشته باشد.

زراعت: پیشگویی‌های حالت خشکتر در بیشتر نقاط افغانستان و همچنان افزایش سالانه درجه حرارت بین ۲.۸ و ۵ درجه سانتی گریه وجود خواهد داشت که هر دو سناریو برای کشاورزان متکی به زراعت للمی، و بطور اخص کشاورزان مرتبط به حوزه‌های دریایی شمالی و غربی کشور، جایکه بیشتر از ۶۰٪ زمین‌های زراعت للمی وجود دارد، عواقب وحیم در قبال خواهد داشت. تخریب زیاد خاک، جریان کم آب دریا ناشی از آب شدن قبل از وقت برف و نبود و فرت بارندگی در اوج فصل‌های کشت، بالای حاصلاتی زراعتی و انتخاب محصول، تأثیر خواهد گذاشت. در جریان مدت خشکسالی طولی، به سبب هجرت‌ها و قحطی، کمبود علوفه برای مواشی، فقدان سرمایه برای پرورش مواشی و عدم دستیابی نیروی کار، در تعداد مواشی ۵۰٪ کاهش تخمین گردیده است. در سال ۱۴۷۰ ممکن است بنا بر نبود سرمایه‌گذاری قابل ملاحظه در تنظیم آب و آبیاری، بخش بزرگ اقتصاد زراعتی در حاشیه قرار گیرد.

جدول ۱۲: انتشارات گازهای گلخانه‌ای CO₂، CH₄، و NO₂ افغانستان در سال ۲۰۰۵

Green House Gas Emissions گیگا گرام				منابع GHG
انتشارات CO ₂	برداشت‌ها CO ₂	میتان CH ₄	NO ₂	
۱۲۵۶۳.۳۲		۴۷۸۸۰	۱۹.۲۰	ملی
۲۹۱۰.۰۴		۳۳۰.۱۶۰	۰.۴۱۸۸	انرژی (میتود سکتوری)
۵۰۰.۲۷		۰.۱۵۰۶	۰.۰۰۳۴۵	انرژی و صنعت‌های انتقال
۱۵۰.۴۱		۰.۱۱۴	۰.۰۰۲۶	صنعت‌های تولیدکننده و ساختمان
۱۶۷۱.۲۰		۰.۴۹	۰.۰۳	ترانسپورت
۹۳.۹		۶.۴۰	۰.۰۷۱	فوسیل تجاری و نهادهای (fossil)
۳۸۱.۰۵		۲۶.۰۷	۰.۳۱	رهائشی (fossil)
۱۱۳.۲۱		۰.۳۱	۰.۰۰۱۸	زراعت، جنگلداری و ماهی پروری
نیست		۲۰.۴۴۲	نیست	انتشارات فراری
۳۱۲.۱۵				پرونده‌های صنعتی
۳۱۲.۱۳		NE	NE	تولیدات منرالی
۰.۰۲۵۴		NE	NE	صنعت مواد کیمیایی
NE		NE	NE	تولیدات فلزی
NE		NE	NE	سایر تولیدات
		۴۴۲.۶۹	۱۸.۷۵	زراعت
نیست	سبب	۳۰۹.۰۳	NE	تخمر امعایی
نیست		۹۹.۵۹	NE	تنظیم کود حیوانی
نیست		۲۴.۰۰	NE	مزارع برنج
۰.۰۳		نیست	۱۸.۷۳	خاک‌های زراعتی
NE		۱۰.۰۷	۰.۰۲۱	احتراق تفاله‌های زراعتی در هوای آزاد
۹۳۴۱.۱۳		۳۸۴	۰.۰۳	تغییرات کاربردی زمین و جنگلداری
۴۵۲.۲۵				تغییرات در جنگل و سایر ذخایر با یوماس چوبی
۸۸۸۸.۸		۳۸۴	۰.۰۳	تبدیل نمون جنگل و سایر علفزارها

زنان هرات در راهپیمایی خیابانی: نه به تبعیض جنسیتی

گزارشگر: فریبا اکبری

مکلفیت‌های ماست برای برآوردن شدن نیازهای شهروندان بکوشیم. والی هرات افزود، منع خشونت علیه زنان در کشور نیاز به فرهنگ سازی دارد و نیروهای امنیتی مکلف است که در برخورد با این قضایا به گونه‌ی جدی عمل کند. ۸ مارچ برابر است با روز جهانی زن، این روز در حالی در کشور تجلیل می‌شود که تهدیدها در برابر زنان به ویژه زنان خبرنگار و فعال در کشور شدت گرفته است.

وی افزود، سال‌هاست که در کشور حقوق زنان ابزار قرار گرفته شده و در شرایطی که گفتگوهای صلح افغانستان نتیجه نداده است ما نگران معامله حقوق زنان برای صلح در افغانستان هستیم. وی بیان می‌دارد که نباید حقوق زنان قربانی صلح در کشور شود. با این حال، سید وحید قتالی والی هرات که در این راهپیمایی حضور یافت بیان کرد که نگرانی‌های که امروز از سوی زنان مطرح شد، نگرانی همه جامعه است و این جز

خیابان سهم من است، ما امنیت می‌خواهیم، نه به تبعیض جنسیتی، شعارهایی‌اند که زنان هرات در یک راهپیمایی به مناسب هشت مارچ (روز جهانی زن) سر دادند و از دولت خواستار توجه بیشتر به زنان شدند. این زنان می‌گویند طرف‌های درگیر جنگ در افغانستان باید بدانند که زنان افغانستان به عقب بر نمی‌گردند، بلکه برای زندگی بهتر و عاری از تبعیض به مبارزه ادامه می‌هند. مرجان علی پور از زنانی که در این راهپیمایی شرکت کرده بیان می‌دارد، ما جمعی از زنان هرات گرد هم آمدیم که بگوییم، زنان افغان دیگر سکوت نمی‌کنند. مرجان علاوه کرد: در شرایطی که زنان بیشتری در محرومیت به سر می‌برند، نباید تجلیل از هشت مارچ در سالون‌های پر زرق و برق صورت بگیرد. وی ابراز می‌دارد، آمده‌ایم تا بگوییم، سنگر زنان افغان از این به بعد خیابان است. طلایه راوک یکی دیگر اشتراک‌کننده‌گان این راهپیمایی می‌گوید: "زنان بعد از این مبارزات خود را در سالون نه بلکه در خیابان‌ها برگزار خواهند کرد و امیدواریم این راهپیمایی‌ها برای زندگی بهتر زنان تأثیرگذار باشد."

کنش ستمدیدگان

نگارنده: جیلا سادات عضو گروه حرکت برای تغییر

نداشته باشد. این اعتقاد که ستمدیدگان خودشان باید برای آزادی مبارزه کنند هدیه‌ی نیست که توسط شخص دیگری به آن‌ها داده شود، بلکه نتیجه‌ی آگاه شدن خود ستمدیدگان است.

برای آگاه شدن ستمدیدگان باید به آن‌ها آموزش داده شود و پایه‌ی این آموزش باید در بین خودشان گذاشته شود. هدف این آموزش باید این باشد که به انسان‌های زیر سلطه یک نوع آگاهی بخشد تا برای آزادی خود کنشی عمل کنند و برای رسیدن به این هدف باید به آن‌ها این توانایی را بخشد که بر درک غلطی که از واقعیت دارند چیره شوند. در این آموزش باید از واژه‌های زبانی که در زندگی روزمره شان، آن‌ها به کار می‌گیرند، استفاده شود و نباید از روش مدرسه‌یی که فریره آن را آموزش بانکی می‌نامد کار گرفته شود، چون این آموزش شکل داد و گرفت را دارد و یا هم در این آموزش آموزگار به شکل کسی است که یک امانت (اطلاعات) را دارد و آن را به دانش‌آموز امانت می‌دهد، دانش‌آموز آن را می‌گیرد، می‌خواند و حفظ می‌کند، بعد از مدتی (موقع امتحان) آن را به آموزگار بر می‌گرداند. فراگیری این قسم آموزش نمی‌تواند هیچ کمکی به اشخاص تحت تسلط کند و آن‌ها را از بند ستم برهاند. کسانی که مسوول آموزش دادن به آن‌ها هستند باید مفهوم آموزش بانکی را به کلی رد کنند و به ایجاد آموزشی بپردازند که بتواند "مسائل آدمیان در رابطه با دنیای‌شان را طرح کند".

چنین آموزشی می‌تواند به عنوان عمل مردمی و آزادی‌بخش، کمکی باشد برای کنش ستمدیدگان در جهت آزادی.

بیمارهای روانی اند، به همین دلیل شخص ستمدیده نه تنها وظیفه آزاد کردن خود، بلکه آزاد کردن شخص ستم‌گر را از این بیماری دارد، بنابراین وظیفه ستمدیدگان و کنشی که باید انجام دهند این است که "آزاد کردن خود و آزاد کردن کسانی که بر آنان ستم کرده‌اند".

از نظر ستم‌گران، آن‌ها تنها انسان هستند و آنان اند که تنها حق زندگی کردن به صورت انسانی را دارند. به باور "فریره" به نظر ستم‌گران فقط یک حق وجود دارد حق آنان، زندگی در آرامش.

آنان (ستم‌گران) نیز در یک ناآگاهی عظیمی غوطه‌ور هستند، نمی‌دانند که هم‌مانند سایر انسان‌ها یک انسان هستند و همان طور که حق آنان زندگی در آرامش است حق تمامی انسان‌ها نیز می‌باشد. ستمدیدگان در مرحله اول مبارزه و کنش به جای این که تلاش کنند تا خود را آزاد سازند، همواره به سوی ستم‌گری سوق داده می‌شوند؛ چون آرزوی انسان ستمدیده، همانا انسان بودن است و وقتی ستم‌گران یک زندگی آرامی داشته باشند و صلاحیت امر و ستم کردن زبردستان شان را داشته باشند از دید ستمدیدگان انسان بودن یعنی ستم‌گر.

دلیل این طرز فکرشان این است که آنان در باطن خود، یک نمادی از یک ستم‌گر را دارند و همیشه اوامر او را پذیرفته‌اند؛ وقتی او را در ذهن خود تجسم می‌کنند می‌خواهند که مانند او با صلاحیت باشند. آزاد ساختن ستمدیدگان یعنی آزاد ساختن آدمیان نه اشیا به همین خاطر اگر کسی نتواند خود را از ظلم و ستم برهاند، انتظار آزاد شدن توسط دیگری را هم

در بعضی جوامع که به نام جوامع بسته یاد می‌شوند، افرادی زندگی می‌کنند که تحت تسلط اشخاصی هستند که از لحاظ پول و دارایی دارای مقام بالاتری هستند، "فریره" از این افراد تحت نام ستمدیدگان یاد می‌کند.

ستمدیدگان افرادی هستند که تحت ستم اند؛ چون از وضعیتی که دارند ناآگاه اند، آنان به این باور اند که چیزی را نمی‌دانند و از کسی که به آن‌ها ستم می‌کند پست‌تر و پایین‌تر هستند به همین دلیل جرات رویارویی با آن را ندارند. در واقع آن‌ها ترس دارند، ترس از آزادی (کسی که می‌ترسد، لزوماً نسبت به آن آگاه نیست) و همیشه تحت امر یک ستم‌گر بوده و تصویری از وی و رهندهایش در ذهن‌اش حک شده‌است. این ترس از آزادی باعث می‌شود تا آن‌ها فکر کنند که اگر آزادی بدست آورند، آن‌ها هم مانند آن اشخاصی که ستم می‌کنند یک ستم‌گر تبدیل خواهند شد؛ از طرف دیگر، ترسی هم در درون خود ستم‌گر نیز رخنه کرده است "ترس ستم‌گران از دست دادن آزادی ستم کردن است".

آزادی ستمدیدگان ممکن نیست، مگر این که خودشان این کار را انجام دهند، فقط خود ستمدیدگان اند که می‌توانند کنشی برای آزادی خود و یاران خود از جور و ستم، ستم‌گر داشته باشند. این یک کار جمعی است که به صورت فردی اجرا نمی‌شود. قدرت آزاد کردن ستمدیدگان فقط در درون خودشان نهفته است و این کار از یک شخص ستمدیده بر می‌آید نه ستم‌گر.

"اریک فروم" در یکی از کتاب‌هایش بیان می‌کند که ستم‌گر و ستم‌بر (سلطه‌گر و سلطه‌پذیر) هر دو

بند کمال خان در ولایت نیمروز افتتاح شد

کار و ساخت بند کمال خان برای نخستین بار در سال ۱۳۴۵ آغاز شده است. اما، به دلایل مختلف کار آن تکمیل نشد، تا اینکه مرحله اول ساخت این بند در سال ۱۳۹۱ توسط کمپنی «تدس» کشور تاجیکستان تکمیل گردید و ساخت فاز دوم آن در سال ۱۳۹۱ توسط شرکت‌های مشترک برایت پیریل و آسیابنا آغاز و در سال ۱۳۹۴ تکمیل شده است. با این حال، مردم در دیگر ولایات افغانستان نیز از افتتاح بند کمال خان تجلیل کردند. شهروندان هرات و قندهار از افتتاح بند کمال خان در ولایت نیمروز، با جشن و شادمانی استقبال نمودند این شهروندان، ختم جنگ و آتش‌بس را راهی برای توسعه و پیشرفت افغانستان قلمداد کردند. ساخت فاز سوم بند کمال خان در بهار سال ۱۳۹۶ آغاز شد. بودجه ساخت آن ۷۸ میلیون دلار اعلام شده بود. بند کمال خان ظرفیت تولید ۹ میگاوات برق و آبیاری ۱۸۴ هزار هکتار زمین را دارد و آبیاری این بند پس از سال‌ها در ماه دلو سال گذشته خورشیدی در ولایت نیمروز آغاز شد.

بند کمال خان در ولایت نیمروز توسط رییس جمهور غنی و معاونان‌اش افتتاح شد. بند کمال خان در ولسوالی چهار برجک نیمروز به فاصله ۹۰ کیلومتر از زرنج مرکز این ولایت موقعیت دارد. محمد اشرف غنی رییس جمهوری کشور در مراسم افتتاح این بند گفت: "یک کانال بند کمال خان امسال تکمیل می‌شود و تصمیم داریم تا تمام کانال‌های این بند را تکمیل کنیم." رییس جمهور روز چهارشنبه، ۴ حمل برای افتتاح این بند وارد ولایت نیمروز شد و بیان داشت که آینده نیمروز نه تنها به بند کمال خان بسته است، بلکه به این بسته است که زرنج به یک بندر بین‌المللی قوی مبدل شود و کلید زرنج، چابهار است. رییس جمهور کشور اظهار داشت که آب‌های افغانستان را باید به‌گونه جدی مدیریت کنیم. روایت‌های وجود دارد که بند کمال توسط لشکر تیمور گورگانی ویران شد و از آن زمان این منطقه یک دشت سوزان بوده است.

زنگ معارف ۱۴۰۰؛ ۳۲۰ هزار کودک در هرات از رفتن به مکتب محروماند

گزارشگر: فریبا اکبری

از سوی هم سید عبدالوحد قتالی والی هرات، گفت که محیط شهر از جهت‌های مختلف به پرورش اطفال کمک می‌کند، اما در ولسوالی‌ها به دلیل جنگ و ناامنی کودکان نیاز به توجه بیشتر دارند.

والی هرات افزود، در سال ۱۴۰۰ زمان تجربه گلوله برای کودکان نیست و امیداریم که اطفال افغانستان دیگر جنگ را تجربه نکنند. قابل ذکر است ولایت هرات یک میلیون و ۴۰ هزار دانش آموز و ۱۲۰ هزار معلم و بیشتر از ۱۲۰۰ نهاد آموزشی وجود دارد.

که امنیت وجود ندارد اطفال به ویژه دختران نمی‌توانند به مکتب بروند.

داکتر مهدی حدید عضو شورای ولایتی هرات می‌گوید: "نباید ناامنی معارف را متأثر بسازد و اگر معارف آسیب ببیند، تمام زیرساخت‌ها متزلزل خواهد شد."

این عضو شورای ولایتی هرات افزود، ناامنی روز به روز بیشتر می‌شود و تعدادی از شاگردان به دلیل ناامنی به راحتی به مکتب‌ها حضور پیدا کرده نمی‌توانند و این یکی از نگرانی‌های است که مسوولان امنیتی باید به آن توجه جدی داشته باشند.

همزمان با آغاز سال تحصیلی و نواخته شدن زنگ معارف ۱۴۰۰ خورشیدی، مسوولان معارف هرات می‌گویند که ۳۲۰ هزار طفل به دلایل مختلف از رفتن به مکتب محروم هستند.

رییس معارف هرات در مراسم آغاز سال تحصیلی گفت که ناامنی دلیل عمده نرفتن به مکتب این اطفال نیست، بلکه باورهای غلط و فقر اقتصادی باعث شده که مردم اطفال‌شان به ویژه دختران را به مکتب روان نکنند.

ذکریا رحیمی رییس معارف هرات ابراز داشت، "امسال در حدود ۵۰ هزار طفل را جذب مکتب‌ها خواهیم کرد که در حدود ۲۰ درصد افزایش اطفال شامل شده به مکتب را نسبت به سال قبل خواهیم داشت."

وی همچنان بیان داشت هیچ مکتبی در هرات به دلایل امنیتی بسته نیست و همه ساله معارف از مکتب‌ها در هرات نظارت دارد، اما معارف این ولایت به پنج هزار معلم ضرورت دارد.

با آنکه رییس معارف هرات تأکید دارد که هیچ مکتبی در هرات به دلیل ناامنی بسته نیست، اما اعضای شورای ولایتی هرات می‌گویند که ناامنی از چالش‌های عمده فرا راه دانش‌آموزان است و در بعضی از نقاطی

تبدیل نمودن جنگل و علفزار

تبدیل نمودن جنگل یا علفزار به زمین زراعتی یا چراگاه‌ها بطور دائمی در ساحت گرم سیر یک کار عام است. تبدیل جنگل‌های گرم سیر اکثراً با قطع کردن درختان کوچک و بزرگ و سپس با سوختاندن بایوماس ساحه مانند چوب سوخت انجام می‌گیرد با این عملیه بعضی از بایوماس می‌سوزد و برخی دیگر در زمین می‌ماند که آهسته آهسته پوسیده و فاسد می‌شود (اکثراً در مدت ۱۰ سال در مناطق گرم سیر) از مواد حریق شده، یک قسمت (۱۰-۵٪) به ذغال تبدیل می‌شود که در مقابل پوسیدگی مدت ۱۰۰ سال یا بیشتر مقاومت دارد، و بقیه بطور فوری به شکل کاربن دای اکساید به اتموسفر انتشار می‌نماید، بعد از تبدیلی کاربن نیز از خاک ناپدید می‌شود. خصوصاً وقتیکه زمین کشت شود.

ساحت جنگل از سال ۱۳۷۹ الی ۱۳۸۴ هـ ش به میزان ۲.۹۲٪ سالانه کاهش یافته است. بطور اوسط سالانه ۲۹۶.۰۰ هکتار ساحه جنگل به زمین زراعتی تبدیل می‌گردد. معلومات در مورد بایوماس حریق شده درمحل و یا جایی دیگر برای رهایی کاربن دای اکساید خیلی مهم می‌باشد کاربن و کاربن دای اکساید CO₂ رها شده ناشی از حریق بایوماس جنگل و تجزیه طبیعی در جدول ۱۷ نشان داده شده است.

NE	NE	NE	NE	متروک گذاشتن زمین‌های تنظیم شده
NE	NE	NE	NE	زیاله
	۶.۲۱		۴۵۲.۲۵	زیاله جامد وزمین
NE	۶.۲۱		نیست	تصفیه فاضلاب
NE	NE		نیست	فاضلاب انسانی

نوت: NE تخمین نگردیده (۱/ ص ۳۸)

این ارقام نشان می‌دهد که از مجموع انتشارات گازات گلخانه‌ای در سال ۱۳۸۴ هـ ش سهم سکتور انرژی ۱۳.۰۱٪ بوده است. سکتور زراعت و انتشارات ۱۵۱۰۹ گیگاگرم معادل‌های کاربن‌دای اکساید، دارای بزرگترین سهم ۵۲.۶٪ بوده و بدنبال آن تغییر استفاده زمین و احداث جنگل با ۳۲.۸٪ صنعت ۱٪ و زیاله صرف ۰.۵٪ می‌باشد. در سکتور احداث جنگل تنها انتشارات در مجموع طور تخمین و محاسبه می‌گردد.

جدول ۱۳: انتشارات متراکم CO₂، CH₄، و NO₂ در افغانستان در سال ۲۰۰۵

سکتورها	معادل CO ₂ ، گیگا گرام		
	CO ₂	CH ₄	NO ₂
انرژی	۲۹۱۰.۰۴	۷۳۶	۱۲۹.۸۲۸
صنعت	۳۱۲.۱۵	-	-
زراعت	-	۹۲۹۶.۴۹	۵۸۱۲.۵
تمیر کاربرد زمین و احداث جنگل	۹۳۴۱.۱۳	۹۳۴۱.۱۳	۹.۳
زیاله	-	۱۳۰.۴۱	-
مجموع	۲۸۷۵۹	-	-

جدول ۱۳: درصدی سهم CO₂، CH₄، و NO₂ در انتشارات مجموعی گازهای گلخانه‌ای در سال ۲۰۰۵ (۱/ ص ۳۸)

گاز	انتشارات (گیگاگرم)	معادل CO ₂ (گیگا گرام)	فیصدی همه انتشارات
CO ₂	۱۲۵۶۳.۳	۱۲۵۶۳	۴۳.۷
CH ₄	۴۸۷.۸	۱۰۲۴۴	۳۵.۶
NO ₂	۱۹.۲	۵۹۵۲	۲۰.۷
مجموع		۲۸۷۵۹	۱۰۰

(۳۹/۱)

انتشارات کاربن دای اکساید

سکتور انرژی

کاربن دای اکساید مهم‌ترین گاز گلخانه‌ای (GHG) افغانستان است، که سهم انتشارات آن تقریباً ۴۵٪ در سال ۱۳۸۴ هـ ش بود. طوریکه در وضعیت ملی تذکر رفت، استهلاك سرانه انرژی افغانستان در پایین‌ترین حد درجهان می‌باشد، بنا سهم سکتور انرژی از مجموع انتشارات گاز گلخانه‌ای GHG تنها ۱۳.۱٪ است که ۲۹۱۰ گیگاگرم آن کاربن دای اکساید می‌باشد. سهم سکتورهای فرعی ناشی از احتراق سوخت (بدون بایوماس و فیصدی سهم نشان داده شده است. این ارقام نشان می‌دهد که سهم سکتور ترانسپورت از همه بیشتر ۵۸٪ و بدنبال آن تولید برق ۱۷٪ ساحت مسکونی ۱۳٪ سایر صنعت‌های انرژی ۵٪ زراعت ۴٪ سکتور تجارت ۳٪ می‌باشد. سهم ۲۴۲۷.۰۵ گیگاگرم کاربن دای اکساید ناشی از احتراق بایومس در سکتور مسکونی و ۶۵۱۶۳ گیگاگرم کاربن دای اکساید ناشی از بایومس در سکتور تجارتي، مطابق رهنمودهای (IPCC) در اینجا شامل نمی‌باشد.

۵۳۲۸	ضایعات سالانه بایوماس به (KTdm)
۲۱۵۷.۸۴	رهایی فوری از حریق به (ktc)
۲۶۶.۴۰	انتشارات تاخیر شده ناشی از پوسیدن به (ktc) بطور اوسط ۱۰ سال
۲۴۴۴.۲۴	رهایی مجموعی سالانه کاربن به (ktc)
۸۸۸۸۸ (+)	مجموع انتشار سالانه کاربن دای اکساید CO ₂ به گیگاگرم

منبع: ADB and NEPA2007: Afganistan Green House Gas: Inventory (۱/ ص ۴۰)

انتشارات گاز میتان

مجموع انتشار گاز میتان در سال ۱۳۸۴ هـ ش گیگاگرم ۴۸۷.۸ گیگاگرم گزارش گردیده است. برحسب معادل کاربن دای اکساید CO₂ سهم میتان ۳۵.۶٪ می‌باشد. سکتور زراعت سهم عمده برای انتشارات میتان بوده که تقریباً ۹۱٪ می‌باشد. سهم عمده دیگر سکتور انرژی است که سهم آن تقریباً ۷٪ است و سهم زیاله ۱.۳٪ LUCF کمتر ای ۱٪ می‌باشد.

سکتور زراعت

مطابق به رهنمودهای هیئت بین‌الدولتی تغییر اقلیم (IPCC) زراعت و مواشی سهم عمده انتشارات گازات میتان در افغانستان می‌باشد. منبع عمده گاز میتان از سکتور زراعت عبارت‌اند از:

- حیوانات اهلی
- کشت برنج، شالی زار یا آبیاری سیلابی.
- حریق دشت‌های بی‌درخت.
- حریق تفرادهای زراعتی در هوای آزاد.
- خاک زراعتی.

گازخانه‌ها و محیط

جدول افزا نايټروجن (NOx) توسط انواع مختلف حيوانات اهلي

نوعيت حيوانات اهلي	افزا نايټروجن كيلو گرام /راس/ سال
گاوميش	۶۰
گوسفند	۱۲
بز	۱۲
طيور خانگي	۰.۶
ساير حيوانات	۴۰

گاز ميتان در مواشي منجبت يک توليد فرعي پروسه هضم (تخمير امعايي) و همچنان به سبب تجزيه غير هوازي در پروسه تنظيم کود حيواني (عمدتاً در فارم‌هاي زراعتي) ايجاد مي‌گردد. هر دو حيوان نشخوار کننده (مانند گاو و گوسفند/بز) و برخي از حيوانات غير نشخوار کننده (مانند اسب) گاز ميتان را توليد مي‌نمايد. مقدار گاز ميتان رها شده به نوعيت، سن، وزن، کيفيت، کميت و خوراک حيوان بستگي دارد. اما موجودي کتوني همه حيوانات به يک واحد ستندرد که بنام واحد مواشي ياد مي‌شود آورده شده‌اند. گله گاو در افغانستان عمدتاً براي توليد گوشت و شير پرورده مي‌شود. جمعيت حيوانات اهلي افغانستان از سال‌هاي ۱۳۸۴/۱۳۸۴ هـ ش الي سال‌هاي ۱۳۸۹/۱۳۹۰ هـ ش در جدول زير نشان داده شده است. انتشارات براي سال ۲۰۰۵ براساس جمعيت حيوانات اهلي سال‌هاي ۱۳۸۳/۱۳۸۴ هـ ش مي‌باشد.

جدول جمعيت حيوانات اهلي افغانستان (درهزا)

منبع: ADB and Afghanistan Green House Gas Inventory
جدول انتشارات سکتور حيوانات اهلي

نايټروجن اکساييد گيگاگرام	انتشارات ميتان به گيگاگرام	
	تخمير امعايي	تنظيم کود حيواني
۰.۳۲	۹۹.۵۹	۳۰.۹۰۳

منبع: ADB and NEPA, ۲۰۰۷ Afghanistan Green House Gas Inventory
کشت برنج:

تجزيه غير هوازي مواد عضوي توسط بکټرياي ميتانوجينيك در مزارع آبياري سطحي برنج، گاز ميتان را توليد مي‌نمايد. که عمدتاً از طريق گياهاي برنج در فصل رشد، توسط انتقال منتشر شونده به اتموسفير فرار مي‌کند. مقدار گاز ميتان که به اتموسفير آزاد مي‌شود به ۱۰ الي ۴۰٪ گاز ميتان توليد شده خواهد بود و بقيه آن توسط بکټرياي هوازي ميتانوترافيک در خاک‌ها، با اکسيجن يکجا مي‌گردد (Holzapfel-Pschorn, ۱۹۹۰ et al, ۱۹۸۵). برخي از گاز ميتان مانند ميتان حل شده در آب‌هاي که در زمين نفوذ مي‌کند، از بين مي‌رود، و برخي ديگر گاز ميتان خاک از طريق شخم و پراکنده شدن در آب فرار مي‌کند. سيستم تنظيم آب، دوران و عمق آب که تحت آن برنج نمو مي‌کند، از جمله عوامل بسيار مهم‌اند که انتشار گاز ميتان را متأثر مي‌سازد. زمين‌هاي بلند که زمين زير آب نمي‌شوند، گاز ميتان را توليد نمي‌کند.

ساير عوامل که انتشار گاز ميتان را از مزارع آبياري سطحي برنج متأثر مي‌سازد عبارت از حرارت خاک، نوعيت خاک، استعمال کود، و شيوه‌هاي کشت مي‌باشد. اما اندازه تأثير اين عوامل در ترکيب بخوبي تعيين کميت نشده است. برنج يکي از محصولات عمده غذايي افغانستان است که توليد سالانه در حدود ۳۵۰۰۰۰۰ تن مي‌باشد. در سال‌هاي ۱۳۸۳/۱۳۸۴ هـ ش تقريباً ۱۹۵۰۰۰ هکتار زمين شالي کشت شده بود. جزييات نوعيت آبياري، زمين تحت کشت برنج و انتشارات تخميني گاز ميتان در جدول زير نشان داده شده است. کشت برنج ۲۴ گيگا گرام ميتان توليد مي‌نمايد.

نوعيت حيوانات اهلي	سال						
	۲۰۰۴/۵	۲۰۰۵/۶	۲۰۰۶/۷	۲۰۰۷/۸	۲۰۰۸/۹	۲۰۰۹/۱۰	۲۰۱۰/۱۱
گاو	۳۴۹۴	۳۷۳۳	۴۱۱۰	۴۳۵۷	۴۷۴۵	۴۷۲۱	۵۶۷۳
گوسفند	۱۰۱۳۶	۱۰۷۷۳	۹۲۵۹	۸۱۰۵	۱۰۷۱۰	۱۲۳۸۷	۱۳۳۸۶
بز	۷۶۴۸	۶۹۷۷	۶۷۳۶	۵۳۸۷	۶۳۸۶	۵۸۱۰	۶۷۸۹
مرغ	۱۲۰۲۲	۱۴۴۱۴	۱۰۸۸۰	۹۰۳۵	۱۰۶۸۹	۱۰۱۹۲	۱۲۸۸۸
اسب	۱۵۵	۱۹۹	۱۴۶	۱۳۵	۱۶۲	۱۷۷	۱۹۷
مرکباخي	۱۶۱۲	۱۳۹۰	۱۲۱۵	۱۴۷۲	۱۲۰۹	۱۳۲۲	۱۵۰۵
قاطر	۲۹	۲۹	۲۳	۲۴	۲۴	۲۶	۲۴
شتر	۱۹۰	۱۸۸	۱۷۴	۱۸۶	۱۸۳	۱۹۰	۱۹۱

منبع: Afganstan statistical year book 2007-8 2009-10 and 2010-11
عوامل انتشارات براي تخمير امعايي و سيستم‌هاي تنظيم کود حيواني، اندک است. در سطح محلي، هيچ ارزيابي علمي براي تخمين عوامل انتشارات تخمير امعايي و تنظيم کود حيواني، انجام نگرفته است. از ارزش‌هاي قبلي پيشنهادهي که براي شرايط افغانستان مناسب‌اند، که براي انتشارات گاز ميتان و در جدول ۲۰ براي افزا نايټروجن (NOx) توسط انواع مختلف حيوانات اهلي نشان داده شده است. انتشارات تخميني گاز ميتان از حيوانات اهلي در افغانستان براي سال ۱۳۸۴ در جدول زير بشمول نايټروجن داي اکساييد، عرضه مي‌گردد. جدول عوامل انتشارات گاز ميتان براي تخمير امعايي و تنظيم کود حيواني

نوع حيوان اهلي	عوامل انتشارات (kg/head/year)	
	تخمير امعايي	تنظيم کود حيواني
گاوشيري	۵۵	۲۷
گاوبدون شير	۴۴	۲
گوسفند	۵	۰.۱۶
بز	۵	۰.۱۷
شتر	۴۶	۱.۹۲
اسب	۱۸	۱.۶۴
قاطرها و الاغ (خرها)	۱۰	۰.۹
طيور خانگي	انتشار ندارد	۰.۰۱۸

منبع: ADB and NEPA, ۲۰۰۷: Afghanistan Green House Gas Inventory
(۱/ ص ۴۵)

رئیس معارف هرات: توان توزیع ۳۰ درصد کتاب را برای دانش آموزان داریم

مزارشکن فریبا اکبری

نتوانستیم که به صورت درست از درس‌های که برای دانش‌آموزان از طریق تلویزیون پخش می‌شد استفاده کنیم. تعدادی از خانواده‌ها نیز اظهار می‌دارند که آنان توانایی خریداری کتاب‌های مکتب را همزمان برای چند فرزند خود ندارند و دولت باید در این زمینه اقدامات جدی داشته باشد. بشیراحمد پدری است که سه فرزندش به مکتب می‌رود و هر ساله مجبور است که در کنار دیگر مصارف، کتب برای‌شان نیز خریداری نماید. او گفت: من همه ساله باید برای فرزندانم که به مکتب می‌روند کتاب خریداری کنم، و این باعث می‌شود که به دیگر نیازهای فرزندان خود توجه نکنم. وی افزود، در دوران کرونا مشکل نبود کتاب بیشتر حس می‌شد، چون سال‌های دیگر که مکتب‌ها باز بود، فرزندانم می‌توانستند از کتاب‌های همصنفی‌های خود استفاده کنند، اما امسال نتوانستند و به همین خاطر است که در امتحان‌ها نیز به مشکل بر می‌خورند. کمبود کتاب از مشکلات عمده معارف هرات بوده که سابقه آن به چند سال قبل بر می‌گردد و این مشکل برای دانش‌آموزان هرات به ویژه آنانی که در نقاط دور دست افغانستان زندگی می‌کردند، و به رسانه دسترسی ندارند چندین برابر شده است.

کرونا چون مکتب‌ها باز نبوده و آنها مثل دیگر سال‌ها نتوانستند که از منابع درسی و همصنفی‌های‌شان استفاده کنند، بنابراین آنها نتوانستند که چیزی یاد بگیرند." خانم جامی افزود، بیشتر دانش‌آموزان دوره لیسه و متوسطه به کمبود کتاب مواجه هستند. در همین حال تعدادی از دانش‌آموزان نیز می‌گویند که عدم دسترسی به کتاب، روی یادگیری‌شان تأثیر منفی گذاشته است. صنم، از دانش‌آموزانی است که در طول دوران کرونا نتوانسته هیچ کتابی از سوی مکتب دریافت کند.

صنم بیان می‌دارد، اگرچه در دوران کرونا ما درس‌های مکتب را از طریق تلویزیونی دنبال می‌کردیم، اما چون کتاب نداشتیم نتوانستیم چیزی از این درس‌ها یاد بگیریم. صنم می‌افزاید، "به سختی توانستیم امتحان‌های که بعد از دوران کرونا از ما اخذ شد، سپری کنیم." فرزنان یکی دیگر از دانش‌آموزان است او بیان می‌دارد که در دوران کرونا نتوانستیم کدام کتابی از سوی مکتب دریافت کنیم و خانواده‌ام نیز توان خریدن کتاب را نداشت، بنابراین

مسئولان اداره معارف هرات می‌گویند که این اداره توان توزیع ۳۰ درصد کتاب را برای دانش‌آموزان مکتب‌های هرات را دارند. ذکریا رحیمی رئیس معارف هرات در صحبت با اخبار روز کمبود کتاب یک چالش بسیار جدی دانسته و گفت: اگرچه ۷۰ درصد دانش‌آموزان به کتاب دسترسی دارند، اما بیشتر توسط والدین دانش‌آموزان برای‌شان کتاب تهیه می‌شود. آقای رحیمی می‌افزاید، اگرچه در دوران کرونا از طریق تلویزیون برای دانش‌آموزان تدریس می‌شد، اما هیچگاهی نتوانست جایی صنف‌های حضوری را پر کند و در این دوران مشکل کمبود کتاب بر مشکلات دیگر شاگردان افزوده شد.

از سوی هم شماری از مدیران مکاتب در هرات با آنکه مشکل کمبود کتاب را تأیید می‌کنند می‌افزایند که نداشتن کتاب در دوران کرونا بیشتر از سال‌های دیگر روی یادگیری دانش‌آموزان تأثیر منفی گذاشته است. رؤفه جامی مدیر لیسه مهری هروی می‌گوید: "بیشتر دانش‌آموزان ما کتاب ندارند و در دوران

رونمایی از سه اثر علمی-تحقیقی در دانشگاه هرات

دانشگاه و انجام فعالیت‌های پژوهشی کمک می‌کند.

با این حال، عبدالله فایز رییس دانشگاه هرات بیان می‌دارد که متأسفانه وزارت تحصیلات عالی تا به حال بودجه‌ای برای نشر و پخش کتاب استادان دانشگاه اختصاص نداده و بیشتر استادان از بودجه شخصی خود به چاپ کتاب می‌پردازند.

رییس دانشگاه هرات افزود، وزارت تحصیلات عالی برنامه‌های برای چاپ و نشر کتاب دارد و ما امیدواریم که این وزارت، عملی‌سازی این برنامه‌ها را سرعت ببخشد.

آقای فایز تأکید کرد که "ما در اکثریت دانشکده‌های خود کتاب‌های تدریس می‌کنیم که تألیف شده و چاپ شده افغانستان است، اما هنوز هم نیاز است که در قسمت ترجمه کتاب علمی بیشتر کار شود."

تا به حال، از دوکتور احمد غنی خسروی ۱۳ جلد کتاب با هزینه شخصی خودش به چاپ رسیده است.

استقبال از کتاب و کتاب‌خوانی در جامعه ما نهادینه نشده، اما امیدوارم که بعد از این تولیدات علمی و فکری بیشتری را داشته باشیم تا منابع درسی برای دانشجویان مؤثرتر باشد.

با این وجود دانشجویان دانشگاه هرات نیز تألیف کتاب توسط پژوهشگران داخلی را مثبت عنوان کرده و آن را یک سهولت برای دانشجویان می‌دانند.

ماری حیدر زاده یکی از دانشجویان دانشکده ادبیات تأکید می‌کند که تألیف کتاب توسط استادانی که ما را تدریس می‌کنند، باعث ایجاد سهولت برای کارهای علمی دانشجویان پیشبرد بهتر درس می‌شود.

وی این اقدام را ستایش کرده و اظهار داشت، در زمان انجام فعالیت‌های صنفی و مطالعاتی بیشتر از منابع خارجی و ترجمه شده استفاده می‌کنیم و این منابع کمتر برای ما قابل فهم است، اما تألیف کتاب توسط استادان دانشگاه هرات، ما را برای پیشبرد درس‌های

از سه اثر علمی - تحقیقی با نام‌های تصحیح و تدوین دیوان شیخ قاسم کاهی کابلی، راهنماهای نویسنده نگارش و پژوهش و ادبیات داستانی (سیر و تحول داستان در افغانستان) در دانشکده ادبیات دانشگاه هرات رونمایی شد.

این کتاب‌ها با هزینه‌ی شخصی دوکتور احمد غنی خسروی مؤلف این آثار به چاپ رسیده است.

دوکتور احمد غنی خسروی استاد دانشکده ادبیات دانشگاه هرات بیان می‌کند، هدف از نگارش این کتاب‌ها ایجاد سهولت برای دانشجویان و پژوهشگران بوده و دو تا از این کتاب‌ها در دانشگاه هرات و بعضی از ولایات دیگر تدریس می‌شود.

وی بیان کرد، من ۸ تا ۱۰ سال وقت برای نوشتن کتاب راهنماهای نویسنده نگارش و پژوهش گذاشتم و امیدوارم که این کتاب دانشجویان را از رجوع به کتاب‌های که برای شان قابل فهم نیست بی‌نیاز بسازد. این پژوهشگر بیان داشت: "هنوز فرهنگ

هنر چیست؟

نویسنده: لطیفه سادات

بیشتری یابد، با پیشرفت علم و هنر، عرصه‌های جدید بر زندگی انسان گشوده می‌شود و به موفقیت رساندن جامعه می‌تواند نقش عمده‌ی را نیز داشته باشد. زمانی که در عملکردهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و غیره عملکرد گروهی داشته باشیم آگاهی اجتماعی جامعه بالا می‌رود؛ بنابراین چه خوب است که تغییر را در خود و جامعه خود آغاز کنیم، چون برای رسیدن به هدف و موفقیت خود باید مشکلات و ناهنجاری‌ها را پشت سر بگذاریم تا به هدفی که می‌خواهیم برسیم. هر دانشی که کسب می‌کنیم باید در عمل خود پیاده کنیم تا به نفع خود ما و جامعه ما باشد. باید دانست که مطالعه و سطح آگاهی هر انسان است که می‌تواند در رشد جامعه کمک مؤثری نماید. هنر به عنوان یکی از اشکال آگاهی و یک نوع آگاهی در پیوند دائمی اجتماع انسان با هستی اجتماع به وجود می‌آید، با تکامل تاریخی انسان تکامل می‌یابد و بدون شک می‌توان گفت تا انسان در جهان باشد هنر نیز خواهد بود. باید دانست هنر مجموعه‌ای از آثار یا فرایندهای ساخت انسان است که در جهت اثرگذاری بر احساسات و هوش انسانی یا به منظور انتقال یک معنا و مفهوم خلق می‌شود، همچنان می‌توان گفت هنر توانایی و مهارت خلق زیبایی است. هنر برای تحول یک هدف طراحی شده است و چیزی هنر محسوب می‌شود که بتواند دارنده‌ی آن را در راه دستیابی به هدف کمک نماید و وظیفه آن فراهم کردن تجربه‌های زیبای شناختی لذت بخش است. هنر در ابتدا می‌تواند کارکردی باشد، اما در نهایت به صورت رویه‌ای عمل می‌کند.

چهره‌های مشخص هنری منعکس می‌کند و نه تنها وسیله درک واقعیت از طریق چهره است، بلکه ابزار تأثیر معنوی نیز است. هنر شکلی از آگاهی اجتماعی است که توسط هنرمند بیان می‌گردد و این هنر است که با جامعه همواره رابطه‌ی متقابل دارد؛ ولی این تقابل به مفهوم هم‌گرایی نیست. آنچه مسلم است هنر و جامعه به هم اثر می‌گذارد و دلیل واضح این امر این است که جامعه خود موجود را از خود می‌داند و به آن بستگی دارد. هنر شکلی از بازتاب هستی اجتماعی است که متجلا از آگاهی انسان می‌باشد. هنر معرفت و واقعیتی است که در جامعه وجود دارد. این واقعیت در اخلاق نیز متجلا می‌شود، لذا اگر هنری بازتاب واقعیت اجتماعی نباشد به جاده غیر اخلاقی بودن سوق پیدا می‌کند، از محتوای اخلاقی تهی می‌ماند و بدون شک بی مفهوم خواهد بود، این کار سبب می‌شود در جامعه کدام رخداد هنری رخ ندهد. با وجودی که فلسفه به شدت اخلاقی به هنر بستگی دارد، ولی نمی‌تواند بیان هنر را از راه فلسفه و نیز فلسفه را از راه هنر نادیده گرفت؛ بنابراین هنر در ارتباط دائمی با فلسفه به سر می‌برد و به طریق مختلف مفاهیم فلسفی را نیز در بر می‌گیرد. جامعه‌ای انسانی در تکامل تاریخی خویش بیشتر تجلیات شوری و فرهنگی خود را با زبان خود بیان کرده است و هنر با حرکت انسان در تاریخ خویش گام برداشته، همواره هنر نو از هنر قدیم شکل گرفته است، نه این که ناگهان به جامعه‌ای ظاهر گردیده باشد. هنر در این دنیای نو سعی دارد تا بیانگر رشد معنوی یک انسان تازه باشد، به ژرف اسرار او آگاهی و نفوذ

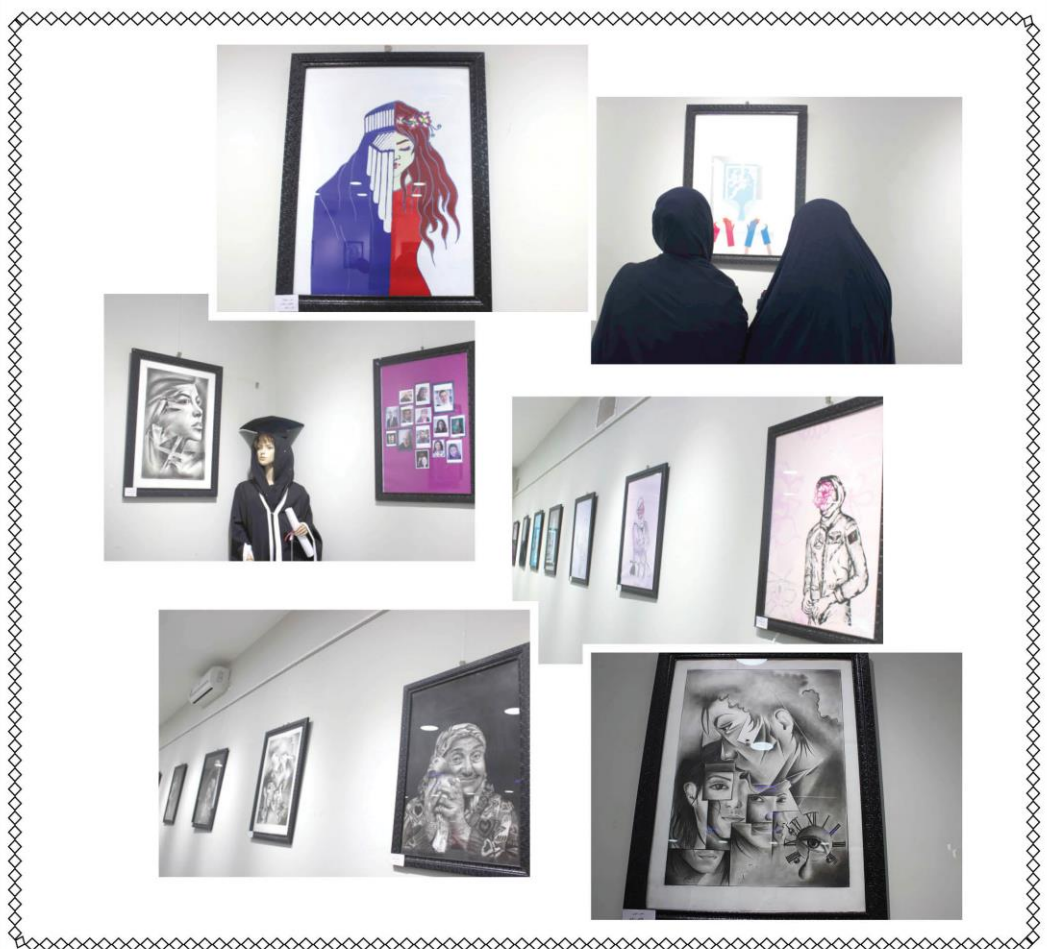
کلی‌ترین بیان اندیشه انسانی، هنر است. هنر شکلی از آگاهی اجتماعی، فعالیت انسانی، توصیف‌گر جهان و جامعه است، منبع هنر به عنوان جزئی جدا نشدنی از انسان، کار، زحمت و خلاقیت اجتماعی می‌باشد. مارکس می‌گوید: «هنر حقیقت زندگی را بیان می‌سازد و عرضه آن ناشی از شناخت انسان بر واقعیت است.» هنر چهره ویژه‌ای خود را دارد؛ که مربوط به رابطه‌ای ذوقی و عاطفی بشر با واقعیت است. بنابراین می‌توان گفت که هنر در رابط به واقعیت عینی؛ خارج از ذهن (شعور هنری) وحدت عینیت و ذهنیت قرار گرفته است، شکل و محتوای هنری بازتاب واقعیت در هنری است که وظایف هنرمند را مشخص می‌سازد. هنر هم‌زمان با آدمی به وجود آمد، همان‌طوری که کار، تفکر و زبان عملکردی مشترک با هم دارند، هنر را نیز می‌توان از مجموعه جدا کرد؛ زیرا که از نظر دیالکتیک مقولات جدا جدا و به طور مستقل عمل نمی‌کند؛ بنابراین هنر از زمانی پیدایش یافت که کار آغاز شد. انسان از طریق ابزار انسان شد، با ساختن و رخیز کردن ابزار خود را ساخت و باور کرد. طرح این مسئله که کدام یک ابتدا پدید آمده انسان یا ابزار صرفاً بی‌ثمر است، چون ابزار بدون انسان و انسان بدون ابزار نمی‌تواند وجود داشته باشد. هر دو هم‌زمان با یکدیگر به وجود آمدند و الزاماً با یکدیگر بستگی دارند. بنیامین فرانکلین انسان را جانور ابزارساز تعریف کرده است، پس باید دانست که هنر آن چنان شکلی از شعور اجتماعی است که واقعیت را به شکل

عکس‌های از نمایشگاه "تحت نام" مثل زن "در هرات"

در این نمایشگاه ۳۷ اثر از ۱۶ هنرمند هراتی در سالن علامه سلجوقی به نمایش گذاشته شده و برای دو روز ادامه دارد.

در این نمایشگاه ۳۷ اثر از ۱۶ هنرمند هراتی به نمایش گذاشته شد و برای دو روز به روی بازدیدکنندگان باز بود.

کارگاه آموزشی:
« توسعه سیاسی »

کارگاه آموزشی:
« خود آگاهی »

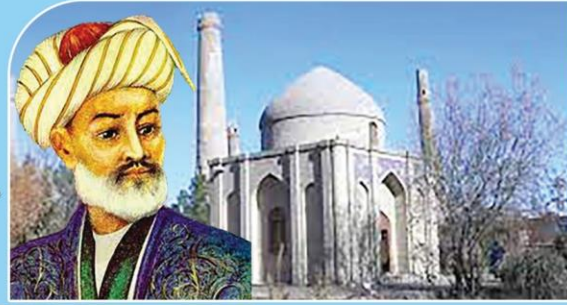

کارگاه آموزشی:
« بورسیه‌های تحصیلی؛ فرصت‌ها و چالش‌ها »

TAKHASOS

Monthly 150- 151

عرفان امیرعلی شیرنوبلی و جایگاه مسمونی ایشان

رئیس معارف حرات:
توان توزیع ۳۰ درصد کتاب را
برای دانش آموزان داریم

دعوت حرات در راهی آموزشی
فن و حرفه مسلح چرخش لایه پیمان رساندن

یاد و خاطره
بیست چهارم حوت
گرامی باد!

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين